

Iesu Keriso Hari Manoga Mareko'a Mirihiro

Ioane bapatiso'a haramiro

(Mataio 3:1-12, Luka 3:1-18, Ioane 1:19-28)

¹ Badi'a Ubuga, Iesu Keriso hari manoga*ni'e 'ahige fureraro. ² Peroveta vazega* niḡa Isaia*'a, buka zaḡoga* zamaḡano tina'a, 'ahige reiro.

'Giano'i! Badi'a'a ḡae zamao hari odohe dure'ete'e vazega 'ahoga ibite tuḡuni'uma, ḡae veize ibi fainifine. ³ Haba boha'anono'o, rae huau'ohe. "Zuhi'a Boro* ibi faine haḡae to'i! Ane ibi mae duduno'i!"

⁴ Ebu hari odohe dure'ete'e vazega, niḡa Ioane Babatiso'a haba boha'a onairo. Ani harame'ena'a, 'ahige reiro. 'Sau'anono'o ḡihuradu bapatiso mo'i! Zae sau'a Badi'a'a mae vaḡinifine.' ⁵ Iudea* haba'a azaḡa nidu'a zuni Ierusalema ne azaḡa nidu'a, Ioane vaḡe onamiro, hariḡa egoga veize. Ebu ane ane sau'a rae furenadu, Ioridana vuḡano bapatiso meiro.

⁶ Ioane, ani dabua'e kamelo iguḡa, kibaḡa'e boromakau ogaḡa, ogomuḡa'e fihore ebu 'avore godaḡa. ⁷ Ani harame'ena'a, 'ahige reiro. 'Vaze 'ahoga, eḡe ḡarunio onai'uma vazega, ani gigi'a'e ḡihi'a, u e gigi'a'e zuhu'a. Ane teite mene idaḡa. E ani oda babaḡano ḡuḡuraduni, ani oda ḡauḡa miniḡa fuhi'ohanoga zuni mene idaḡa.

⁸ E'e vu hina baptizozeha. U ani'e Vine Zaḡoḡa* hina baptizozi'uma.'

Ioane'a Iesu baptizoniro

(Mataio 3:13-17, Luka 3:21-22)

⁹ E'e madaḡano, Galilea haba'ano ne niḡa Nazareta, e'ano'o Iesu'a onairo. Ebuni Ioridana vuḡano, Ioane'a Iesu baptizoniro. ¹⁰ Iesu'a vuono'o gaba tire'enogano, adure'a 'a'adu'ete'e zogone horoniro. Ebu Vine Zaḡoḡa tubugo niniḡa teige horoniro. Ani Iesu vaḡe ovairo. ¹¹ Ebu adureono'o ago 'ahoga igiro. 'Ahige reiro, 'Ḡa'e eḡe ubude, eḡe zamarone. E ḡa mazao matu'u boro.'

Satani'a Iesu so'oniro

(Mataio 4:1-11, Luka 4:1-13)

¹² Ebuni Vine Zaḡoḡani'a Iesu, haba boha'a tuḡune onamiro. ¹³ Mada ḡae ḡazaḡa gaubanana (40) de'ea radiro. Satani*'a so'onido. Agire ḡauḡa zuni de'ea radiro. Rehano tuḡure viga* nu'a ovaadu dananiro.

Iesu'a Galilea haba'ano ane gau mazaḡa fureniro.

(Mataio 4:12-17, Luka 4:14-15, Ioane 4:43-45)

¹⁴ Ioane ḡu'ano ohonirote'e ḡarugano,* Iesu ani Galilea onamiro. Ebu Badi'a hari manōḡa harame ragaviro. ¹⁵ 'Badi'a'a reirote'e madaḡa 'ai feureha. Badi'a'a gigi'a iziga hina ibito zini'ete'e* madaḡa 'ai haniteha. Haḡai sau'a

* **1:14** A'e zuhi'a Heroda'a moḡaḡa bare meirote'e u'ano, Ioane'a 'Ḡa haḡai sau'a haḡaeha' reiro. E'e u'ano zuhi'a Heroda'a maḡunadu, ḡu'ano ohoniro.

sau'a modo'i ebu Badi'a hari manoga mae gihino'i!

Iesu'a vaze gazağa huziro, ane ġaruna hegoga veize

(Mataio 4:18-22)

¹⁶ Galilea du'urağa boro* genaġano, Iesu'a oname'enogano, vaze aheu'a re'eva feunirote'e horoziro, Simona ebu negoğa Aniderea teite. Zeġe gau'e ġozone mau'ete'e. ¹⁷ Ebu Iesu'a ziro, raena'a, "Eġe ġaruna hegoto'i! Vaze re'evazi'ete'e vazega rouga veize ihozi'uma." ¹⁸ Ze ai zogone re'eva modadu ane hegote onamiro.

¹⁹ Tahıa faġa onamiro. E'e zamaġano, vaze aheu negoġeita horoziro, Iakobo ebu Ioane, Zebedeo ubuga. Ze'e zeġe ġasi ranao re'eva faine radiro. ²⁰ Horoziotene, huziro. Ebu zeġe moze Zebedeo'e ġasi rana mode onairo. Ane'a meirote'e azaġa teite muhize onairo. Ebu Iesu ġarunio hegote onamiro.

Iesu'a, vine sau'ani'a ragano reirote'e vazega fainiro

(Luka 4:31-37)

²¹ Iesu ebu ane ġarunio hegotirote'e azaġa, ne niġa Kaperanaumao feuriro. Bana Madaġa* madaġano ani Iuda kuru neġa diuġiro, ebu ihoziro. ²² Vaze vaze'a ani ihozoga igirotene, zamaze zaguzagaro. Mazaġa Mose goro ġoe'a* ihoze'ete'e azaġa* teige mene haramiro, rehano Badi'a ġoere gigi'a hina ihoziro.

²³ E'e zamaġano, vine sau'a*'a ragano reirote'e vazega 'ahogani'a, Iuda kuru neġa diuġiro, ebu

'ahige houna'e ġoeriro. ²⁴ 'Iesu, Nazareta ne vazegħa! Eme vaġe nagini u'ano onaeha? Ġa emeġe uġufoga radu, onaa ga? E edegħa ġa iniu. Ġa'e Badi'a gigi'a vazegħa!' ²⁵ Iesu'a vine sau'a ta'iroharo. 'Ago ġoero'i! Vaze 'adi mazaono'o buano'i!' ²⁶ Ebu vine sau'ani'a, buanoga rae, ketokete'ena'a, ġihau ġaniganaro. Ebu vine sau'a ai buaro.

²⁷ Vaze nidu'a horonadu, zamaze nidu'a zaguzagaro. Ze'e zeġe'a bare ġadititiro. "Adi nagini? Nagini iziga ihofe'ohe? Vaze 'adi'e gigi'eta. Vine sau'a zuni zi'etene, egadu, egohu'ohe.' ²⁸ E'ebano'o, Iesu hariġa, Galilea haba'ano ġarihe bororaro. Ebu haba nidu'a igi haugiro.

Iesu'a Petero emoġa roġaeġa fainiro
(Mataio 8:14-17, Luka 4:38-41)

²⁹ E'ebu'u, Iesu ani Iuda kuru neġanono'o buau onamiro. Simona ebu Aniderea duġuru ne diuġiro. Iakobo ebu Ioane zu zeġe teite diuġiro.

³⁰ Simona emoġa roġaeġa'e uginiro 'ahine, baze radiro. Ahi'a'e gigi'a bagaġa. Iesu'a feurirotene, ihoniro. ³¹ Iesu'a ane vaġe onamadu evo'ano meiro, ebu mae ohonirotene, ahi'a gigi'ani ai dauġiro. Ebu ani'a iġunadu Iesu veize ogomu ġorohe haro.

Iesu'a vaze ġehaġa faiziro

³² Ġorava moneo, mada'a ovoe'ete'e zamaġano, ugi azaġa ebu vine sau'ani'a ranao reirote'e azaġa, ane vaġe tutuze onairo. ³³ Ebu ne azaġa nidu'a'e'e ane ibihetao muririro. ³⁴ Ugi nunu azaġa ġehaġa ani'a faiziro. Ebu vine sau'a

sau'a ġehaġa hegoze buziro. Ani'a, vine sau'a sau'a'a ġoeroga 'uiro, mazaġa zeġe edeġa ani iniu.

Galilea haba'ano Iesu'a haramiro
(Mataio 4:23-25, Luka 4:42-44)

³⁵ Irara moneo, mada ize mene agaranogano, Iesu'a iġunadu, haba boha'a 'ahoga onamiro, ebu e'a kuraro. ³⁶ Ebu Simona nabugeta Iesu vaġe vaġe onamiro. ³⁷ Horonirotene, 'ahige rae niro. 'Vaze nidu'a ġa vaġe'ohe.' ³⁸ Ebu ani'a zina'a, 'Eme ne uhiġa uhiġa onamihi, e'ea zuni haramoga. Mazaġa e'e de'e u'ano onairo.' ³⁹ Ebu ani, Galilea haba'ano neġa neġa nidu'a onamadu, Iuda kuru neġa zamaġano haramiro, ebu vine sau'a sau'a hegoze buziro.

Lefera Vazeġa Fainiro
(Mataio 8:1-4, Luka 5:12-16)

⁴⁰ Lefera vazeġa 'ahogani'a ani vaġe onairo, ebu ane zamao obena hina tuġadu niro, raena'a, "Zuhi'a Boro, ġa urato'idene faiho'i!" ⁴¹ Iesu'a vetuġaniro, e'ano'o 'evo'a einadu vaze e'e oboniro, ebu raena'a, "E urate'ohe. Ġae manoro'i!" 'Ougadu lefara e'e'a zogone dauġiro.† ebu niro. 'E urate'ohe. Ga ai manoro'i!' ⁴² Ebu ani lefera'a tabara dauġiro, ebu ani 'ai manoriro. ⁴³ Ebu zogone tuġune'enaqa, ġoere riġa hina niro, ⁴⁴ naena'a, "Nagini'a ġae mazao fureranata'a'e vaze 'ahoga ago no'i! Rehano dibu'o vazeġa vaġe onamadu ahiriġo ihono'i†! Ebu leferaono'o

† 1:41 Zeġe goro'e, lefera vazeġa'e toraga radu, mene oboneete.

† 1:44 A'e, ani'a ahiri udahadu manoreha reifine

manoreha rouga veize, Mose'a reirote'e dibu'oḡa Badi'a hano'i! 'Ougine vaze'a ḡa 'ai manore huneha rae ederi'uma."

⁴⁵ Rehano vaze e'e'a onamadu, hari e'e, vaze vaze mazao rae ḡehaniro. E'e u'ano, Iesu'e ne hunio diuḡoga mene idararo. E'ano'o haba boha'ano radiro. Ebu vaze vaze'a, haba 'ahoga 'ahoganono'o, ane vaḡe onaido.

2

*Iesu'a ahi'a mene hagane'ete'e vazeḡa fainiro
(Mataio 9:1-8, Luka 5:17-26)*

¹ Mada nu ḡarugano, Iesu ani Kaperanauma neḡa bare onamiro. Ebu ani'a ane bazuni neḡano diuḡirote'e hariḡa, ne azaḡani'a igiro.

² E'ano'o vaze ḡehaḡani'a Iesu'a radirote'e neḡa onairo. E'ano'o ehoru haba'a nidu'a vaze'a iri'aviro. Ibihta haba'ano zuni iri'aviro. Iesu'a Badi'a hari manōḡa haramo ziniro. ³ Vaze ḡazaḡani'a, Iesu vaḡe, ahi'a mene hagane'ete'e vazeḡa odohe onairo.

⁴ Rehano vaze ḡehaḡa 'ahine, Iesu uhiḡa onamoga mene idararo. Mene idararotene, Iesu'a ehorirote'e hitagano binu fahiro. Ebu ahi'a mene hagane'ete'e vazeḡani'a baze'ete'e farataḡa, mini hina oove dabaniro. ⁵ Zeḡe'a Iesu mazao fie'ete'e, Iesu'a horonirotene, ahi'a mene hagane'ete'e vazeḡa niro. 'Ahige reiro. 'Ubude! Ḡa sau'a 'ai rae 'ueha.'

⁶ Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e vazeḡa nu'e, e'e zamaḡano ehoriro, ebu zamazeo zamariro.

⁷ 'Ahige reiro. 'Nouga'ahi vaze 'ahi 'ouge ḡoere'ohe? 'Adi'e Badi'a ni sausaune'ete'e ḡoe'a.

Iniu'a da'o sau'a mae vaḡini'uma? Badi'a'a da'o haḡai'uma.'

⁸ Zeḡe'a 'ouge zamarirotene, Iesu ani zeḡe'a zeḡe zeḡe zamao 'ouge zamarirote'e, ane zamao ederiro. Ebu ziro. 'Za nouga'ahi zae zamao 'ouge rae zamare'ohe? ⁹ Ahi'a mene hagane'ete'e vazēga nouge nouge rae nine, ḡoe'a'e ufiḡa? 'Ḡae sau'a 'ai rae modeha' rae ni'ete'e ga 'Iḡunadu onamo'i' rae ni'ete'e? ¹⁰ Rehano e ani manoni'uma ebu ani sau'a zu rae modi'uma, mazaḡa eḡe, Vaze Ubuḡa'e raha 'adao vase sau'a rae mode'ete'e gigi'aḡa meirote'e zuni za ihozi'uma." Ebu Iesu'a ahi'a mene hagane'ete'e vazēga e'e nina'a, ¹¹ "Eḡe'a ḡa'ohe. Iḡuno'i ebu farataḡo odohadu neḡo onamo'il!"

¹² Ani iḡuniro. Ebu Farataḡa mae ḡihinadu, vase nidu'a ubumao e'e neḡanonono'o buaro. Ebu zeḡe nidu'a zaguzaganadu, Badi'a niḡa mae ḡihiniro, ebu 'ahige reiro. 'Ibite 'ahiguḡa mene horoniro.'

*Iesu'a Levi huniro
(Mataio 9:14-17, Luka 5:33-39)*

¹³ Iesu ani Galilea du'uraḡa boro genaḡa bare onamiro. Vaze ḡuḡuvaḡa nidu'a, ani vaḡe onairo, ebu ani'a ihoziro. ¹⁴ Iesu'a bare ibio onamirote'e zamaḡano, Alefeo ubuḡa Levi horoniro. Ani | itakesi moni| rḡa* ufe'ete'e neḡano ehoriro, ebu Iesu'a niro. 'Eḡe ḡaruna aro'i!' Ebu ani'a iḡunadu, Iesu ḡaruna hegotiro.

¹⁵ Iesu'a Levi neo ogarote'e zamaḡano, takesi azaḡa zu haḡai sau'a azaḡa ḡehaḡani'a Iesu zu ane tahi'atahi'a teite ogau tiburaro. Mazaḡa vase ḡehaḡa bagaḡani'a, Iesu ḡaruna iḡaiḡa hegotido

'ahine. ¹⁶ Ebu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e Farisea azaḡani'a, Iesu horoniro, |itakesi moni| rḡa guge'ete'e azaḡa zu, sau'a azaḡa rae zi'ete'e teite ogau'enogano. Ebu Iesu tahi'a tahi'a ḡadiziro. 'Nougadu Iesu'e |itakesi moni| rḡa guge'ete'e azaḡa zu, sau'a azaḡa rae zi'ete'e teite ogau tibur'u'ohe?''* ¹⁷ Ebu Iesu'a e'e egadu ziro, raena'a, "Ugi o'o'a azaḡa'e gohe vazēḡa mene vaḡe'ohe, rehano ugi azaḡani'a ani vaḡe'ohe. E'e teige, e'e haḡai duduḡa rae zamare'ete'e azaḡa huzoga radu mene onairo. Rehano haḡai sau'a rae zamare'ete'e azaḡa huzoga radu onairo."

*Ogomu zaḡozaḡe'ete'e ḡadimaro
(Mataio 9:14-17, Luka 5:33-39)*

¹⁸ Mada 'ahogano, Ioane tahi'a tahi'a zuni Farisea azaḡa*ni'a, Mose goro ḡoe'a idunaḡano zaḡozaḡiro. Mene ogaro. Vaze nu'a onaadu, Iesu ḡadiniro. 'Ahige reiro. 'Ioane tahi'a tahi'a, zuni Farisea tahi'aḡa'e zaḡozaḡe'ohe. Rehano nougadu ḡae tahi'a'e mene zaḡozaḡe'ohe?'

¹⁹ Iesu'a ziro. 'Ahige reiro. 'Zamaro'i! Hahure'ete'e madaḡano, ohoze hahu iziga'a, ane'a huze'ete'e vazēḡa teite ogau'ete'e zamaḡano, ze zaḡozaḡi'uma ga mene? Zeḡe'a ohoze hahu iziga teite radiu'ete'e madaḡano mene zaḡozaḡi'uma. ²⁰ Rehamo e'e madaḡa onai'uma. Agire azaḡani'a ohoze hahu iziga, ane vaze nidu'a mazaono'o mae vaḡini'uma. E'e madaḡano zeḡe'a zaḡozaḡe'ena'a, mene oga'uma.'

* **2:16** Ze'e vaze 'uguḡa teite tibur'u ranoga'e sau'a rae zamariro.

21 Vaze 'ahogani'a dabua iziga vari'e madu dabua amahiḡa mene banini'uma, mazaḡa dabua si'iga iziga'a amahiḡa hutubadu borofe ziga'uma. 22 Vaze tibuhuga zuni mani ogaḡa mahiḡa zamaḡano |ivaini|r vuḡa* iziga mene iḡi'uma. (A'e |ifainafu|r vuḡa heuḡa) Iḡine, vehu'u mani ogaḡa fu'uradu, ziga'uma. Ebu |ivaini|r vuḡani'a sori'uma. |iVaini|r vuḡa zu mani ogaḡani'a sauta'uma. E'ano'o |ivaini|r vuḡa iziga'e mani ogaḡa iziga zamaḡano da'o iḡi'uma.'

*Bana Madaḡa zaḡoe'ete'e ḡadimaro
(Mataio 12:1-8, Luka 6:1-5)*

23 Bana Madaḡa 'ahogano, Iesu ani, tahi'aḡa teite |iuiti|r* (wheat) mebaḡa genaḡano on-amiro. Ebu tahi'aḡa'e |iuiti|r maḡa riri'e madu, au onamiro. 24 Farisea azaḡani'a Iesu ḡadiniro. 'Ḡiano'i! Ze'e nougaḡu Bana Madaḡa goroḡa varade'ena'a, |iuiti|r hirive'ohe?' 25 Ebu Iesu'a naenaenziro. 'Za buka zaḡoḡa zamaḡano, Davida'a nagini haḡairota'a'e, me'odiro ga? Davida ani, ane uti azaḡa teite ogomuze'a hauḡadu, vinize ruziro. 26 Abiata ani'e, Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a reirote'e madaḡano, Davida'a Badi'a ne diuḡiro. Badi'a ubumao tirote'e |iberedi|rḡa* Abiata'a mae hanadu, aro. A'e Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡani'a da'o au'ete'e |iberedi|rḡa, rehano aro. Ebu ane teite onairote'e azaḡa zuni mae ziniro.'

27 Ebu Iesu'a ziro. 'Badi'a'a, Bana Madaḡa'e, vaze'a manoḡa hidifine haḡairo. Badi'a'a vaze

mene haḡairo, Bana Madaḡa veize. ²⁸ E'ano'o, eḡe, Vaze Ubuga'e, Bana Madaḡa ibitohau'ete'e zuhi'aḡa.'

3

Iesu'a evo'a beoḡa vazeḡa fainiro
(Mataio 12:9-14, Luka 6:6-11)

¹ Iesu ani Iuda kuru neḡano bare diuḡiro. Evo'a beoḡa vazeḡa 'ahoga zuni e'ema. ² Farisea azaḡa zuni e'ea Iesu murirohaudo. Iesu'a Bana Madaḡa madaḡano, vaze e'e faini'uma ga mene rae zamare radiro, kotao mae ohonoga veize. ³ Ebu Iesu'a evo'a beoḡa vazeḡa nina'a, 'ahige reiro. 'Iḡunadu aro'i!' ⁴ Ebuni Iesu'a murire'ete'e azaḡa ḡadize'ena'a, 'ahige reiro. 'Mose goro ḡoe'a'e, Bana Madaḡa madaḡano nagini haḡaine idaḡa ra'ohe? Vaze danazi'uma ga sausaui'uma? Ḡabozi'uma ga zimi'uma?' Rehano ze mene naenaeniro. ⁵ E'ano'o Iesu ani maḡune'ena'a, ehamu ragaviro, zuni zeḡe zama tuhiḡa u'ano, vetuḡazi ruziro. Ebuni evo'a beoḡa vazeḡa niro. 'Evo'o eino'i!' reiro. Ani einiro, ebu evo'a ai manoriro.

⁶ E'ebone, Farisea azaḡa ai Iuda kuru neḡanono'o buau ḡouriro. Ebu Heroda teite rau'ete'e azaḡa teite nu'oranadu, Iesu manoga ibiḡa vaḡido.

Ḡuḡuva du'ura boro genaḡano

⁷ Iesu'e, ane tahi'a tahi'a teite Galilea du'uraḡa boro onamiro. Ebuni Galilea haba'anono'o vaze ḡuḡuvaḡa ani teite ḡiriu onamiro. Ebu ḡuḡuva boro'a, Iudea haba'anono'o, ⁸ Ierusalem

neḡanono'o, Idumea haba'anono'o, Ioridana vuḡa mone afaono'o, ebu Turo ebu Sidona haba'anono'o onairo, mazaḡa ze'e Iesu'a nagini haḡairote'e hariḡa nidu'a igiro 'ahine. ⁹ Ebuni ane tahi'a ziro. 'Eḡe veize ḡasi 'ahoga mae to'i, vase ḡuḡuvaḡani'a tu'ihe ruhi'uma bobo.' ¹⁰ Mazaḡani'e, ibite ani'a ugi azaḡa ḡuḡuva ai faizirote'e u'ano, ugi azaḡa nidu'a bibititiro, 'evoreze ani mazao 'u'utoga rae. ¹¹ Ebuni vine sau'ani'a ragano reirote'e azaḡa'a Iesu horonidotene, ane zamao ḡuḡuradu, houna'e ḡoerido. 'Ḡa'e Badi'a Ubuga!' ¹² Rehano ani'a ḡoere riḡa hina zina'a, 'Ago rae fureno'i!' rae reido.

Iesu tuḡure azaḡa gaubanana aheu fare (12) meiro

(Mataio 10:1-4, Luka 6:12-16)

¹³ E'e ḡarugano, Iesu ani maḡa 'ahoga itiro. Ane'a uratirote'e azaḡa huziro, ebuni ze ani vaḡe onamiro. ¹⁴ Ebuni ani'a gaubanana aheu fare (12) zamaziro, zeḡe'a ane ḡatinoga, zuni haramo tuḡuzoga veize, ¹⁵ zuni Badi'a gigi'a zenadu, vine sau'a hegoze buzoga veize. ¹⁶ Simona'e niḡa 'ahoga Petero rae turahiro. ¹⁷ Iakobo ani ne-goḡeta Ioane, ze'e Zebedeo ubuga. Nize 'ahoga'e Boanere. E'e hugani'e 'adure'a ḡudau'ete'e, e'e ubuga.' ¹⁸ ebu Aniderea, Filifo, Batolomeo, Mataio, Tomasi, Iakobo, ani Alefeo ubuga, Tadeo, Simona, ani Zelote vazega,* ¹⁹ ebu Iuda Isakari-ota, ani vesu'u Iesu revoharote'e* vazega.

* **3:18** Zelote vazega'e Isaraela neḡa veize Roma gavamani teite utitidote'e vazega

*Iesu zu Belezebulo**(Mataio 12:22-32, Luka 11:14-23, 12:10)*

²⁰ Ebu Iesu ani bazuni neğa onamiro. Rehano vase gūguvağa hena bare nu'orarote'e u'ano, ani, tahi'ağa teite oganoga zuni mene idararo.

²¹ Nabugani'a hariğa igiro, ebu ani bare tutune onamoga veize onairo. Mazağa vase ai raena'a, 'Ani ai baboraneha.' reiro.

²² Ierusalem a neğanono'o, Mose goro goe'a ihoze'ete'e azağa ovairo. Ebu 'ahige reiro. 'Ani'e Satani, niğa Belezebulo, e'e'a ragano reiro. Ebu ani'e, Belezebulo inarağa hina vine sau'a sau'a hegoze buze'ohe.'

²³ Ebuni Iesu'a huzadu, hari idaidağa* 'ahoga ziro. 'Ahige reiro. 'Satani'a satani 'ahoga nounge nounge hegoze buzi'uma?' ²⁴ '| iGavamani| r neğa tiba zamağano, zeğ'e'a rovatadu, utitifone, e'e |igavamani|r neğani'e mene edau gigarafo.

²⁵ Ebu iduhu tiba zamağano, zeğ'e'a rovatadu, utitifone, e'e iduhuğani'e mene edau gigarafo.

²⁶ Ebu satani zamağano, zeğ'e'a bare utitadu, rovoťifone, ze mene edau gigarafo, rehamo hauğifo. ²⁷ Vaze 'ahogani'a ize gezo inara vazeğa ogoru tadu ane neo diuği'uma zu ani tohe ġonota'uma.

²⁸ Hubehune eğ'e'a zi'ohe. vase sau' a nidu' a ebu Badi' a rae sausaune' ete' e goe' a zu Badi' a' a rae modi' uma. ²⁹ U Vine Zağoğa rae sausaunine, ani sau'a'e mene ağıtu modi' uma, rehano iğaiğa ane mazao radiu tuğutuğũ.'

³⁰ Iesu'a hari idaidağa 'ouge reirota'a'e, ze raena'a, 'Ani'e vine sau'ağeita.' reiro 'ahine.

Iesu vi'a ebu negoḡa
(Mataio 12:46-50, Luka 8:19-21)

³¹ E'e ḡarugano, Iesu vi'a ebu negoḡani'a Iesu vaḡe onairo. Ne enogano edanadu, ḡoere tuḡuriro, Iesu hunoga veize. ³² Vaze ḡehaḡani'a ḡurune ehoriro, ebu zeḡe'a nina'a, 'Ḡiano'i! Vi'u ebu negoḡo'e enoneo edau'ohe. Ḡa vaḡe'ohe.' ³³ Ani'a naenaezina'a, 'ahige reiro. 'Nanuhe ebu negohe'e iniu?' ³⁴ Ebuni ani'a, ḡurune ehoridote'e azaḡa ehamu ragave'ena'a, ziro. 'Ahige reiro. 'Nanuhe ebu negohe'e 'adi'e'e. ³⁵ Badi'a ura haḡae'ete'e azaḡa, ze'e negohe, ezehe ebu nanuhe.'

4

Hari idaidaḡa, ezone feune ḡorau'ete'e
(Mataio 13:1-9, Luka 8:4-8)

¹ Iesu'a du'ura boro genaḡano bare ihoziro. Ebu vaze ḡuḡuvaḡani'a ani babaḡano nu'oraratene, ani ai ḡasio tiradu, zamaḡano ehoriro du'ura ragano. Vaze ḡuḡuvaḡa nidu'a'e rahao du'ura boro genaḡano nu'oraro.

² Ebu ani'a hari idaidaḡa hina ḡau ḡehaḡa ihoziro. Ihoze'ena'a, ziro, raena'a, ³ 'Ego'i! Hihi vazeḡa 'ahogani'a mebaḡano ezone ḡora onamiro. ⁴ Ebu feune ḡuzuhrotene, nuḡone ibio buaro, ebu nini'a onaadu, au hauḡiro. ⁵ Nu'e hadi haba'ano buaro. Rahaḡa'e severaḡa. Ezogani'e ḡarihe ḡuhuriro, mazaḡa rahaḡa'e mene baruḡa. ⁶ Ebu mada'a hiarotene, ane gigi'ani'a ḡuhuḡa manadu imiraro, mazaḡa

taiga o'o'a. ⁷ Ezone nu'e ve renogano rururaro. Ve renoga ġuhure bororadu ezone ġuhuga simariniro, ebu mene iniro. ⁸ Rehamo ezone nu'e haba manogano buarota'a'e, faine ġuhuriro. Faine bororaro, ebu faine hudaro. Hudarotene, nu'e huga ġae uġidu gaubanana (30) haġairo. Nu'e huga ġae fu'o tu tiba fare gaubanana (60) haġairo. Nu'e huga ġae gaubanana gaubanana (100) haġairo.' ⁹ Ebu Iesu'a reiro. "Teġaġeta vazega'e faifaine egadu huga edero'i!"

*Nougađu Iesu'a hari idaidaġa reiro
(Mataio 13:10-17, Luka 8:9-10)*

¹⁰ Neganu'u, Iesu ane da'o rougano, iniu iniu ane teite rau'ete'e azaġani'a ane tahi'a tahi'a teite Iesu vaġe onamaduni, hari idaidaġa reirote'e ġadimaro. ¹¹ Ebu ani'a ziro, "Za'e Badi'a'a ibitozini'ete'e moneo 'u'uru ti'ete'e ihoze'ohe. Vaze 'ahoga 'ahoga'e hari huga nidu'a hari idaidaġa hina da'o ihoze'ohe. ¹² A'a'e 'ahiguġani'a furerafine.

Zeġe ehamatite'eba, mene horonoga, zeġe abiti'udemo, mene ederoga, Zeġe zama Badi'a mazao mene ġihuroga veize, ebu Badi'a'a zeġe sau'a mene rae modoga veize.'

*Iesu'a ezone hariġa huga faine rae fureniro
(Mataio 13:18-23, Luka 8:11-15)*

¹³ Ebu Iesu'a ġadiziro. 'Za hari idaidaġa 'ahi mene edere'ehehe? 'Ougine, hari idaidaġa 'ahoga 'ahoga huga'e nouge nouge ederi'uma? ¹⁴ Ezone ġorau'ete'e vazegani'a Badi'a hari ġorau'ohe. ¹⁵ Ibio buau'ete'e ezoga'e 'ahiguġa.

Ze ġoere igi'ete'e zamaġano, satani'a ġarihe onaadu, zeġe zamao ġorarote'e hariġa mae vaġine'ohe. ¹⁶ Ezone hadi haba'ano rururu'eta' e, Badi' a ġoere igi'etene matu'uzeta mae ġihine'ohe. ¹⁷ Rehano ze taiga o'o'a 'ahine, mene faġa radi'uma. Badi'a ġoere u'ano, aduga ġehaġa hidi'etene, zogone uite'ohe. ¹⁸ Ezone ve renoga zamaġano rururu' eta'e, ze Badi'a ġoere igi'ohe. ¹⁹ Rehano raha ġauġa ufeta zamare'ohe, obone'ete'e toheġa ufeta zamare'ohe, ebu ġau nu ġehaġa urate'ohe. E'ano'o Badi'a ġoere 'uadu mene ini'ohe. ²⁰ Rehano ezone raha manogano rururarota'a'e, Badi'a ġoere igi'ohe zu mae ġihine'ohe. Ebu hudau'ena'a, nu'e huga ġae 30, nu'e huga ġae 60, nu'e huga ġae 100 ini'ohe.

Ihure hari idaidaġa

(Luka 8:16-18)

²¹ Iesu'a hena ziro. 'Ahige reiro. 'Ihure meine'e, siuva 'u'uġano ga bazuni na'aġa 'u'uġano mene ti'uma. Ihure ti'ete'e haba'ano ti'uma. ²² 'U'uru radiu'ete'e toheġa nidu'a furera'uma. Ebu ogone ti'ete'e toheġa zuni ġiani'uma. ²³ Teġaġeta vazeg'a igi'uma.' ²⁴ Ebu ziro. 'Igi'ete'e ġoe'a zamare rado'i! Badi'a ġoere'e 'ahiguġa. Ġa nouge nouge igi'ete'e, e'e idane, Badi'a'a ġani'uma, ebu ġoere 'ahoga 'ahoga zuni ġani'uma. ²⁵ Igi'ete'e vazegani'e, zamaġa 'a'ada'uma. Mene igi'ete'e vazegani'e, zamaġa tahiġa 'a'adu'ete'e zuni, Badi'a'a mae vaġini'uma.'

Hari idaidaġa, ezone, ane'a bare ġuhure'ete'e

²⁶ Iesu'a bare ziro. 'Badi'a'a ibito zini'uma ibigani'e 'ahiguğa. Vaze 'ahogani'a mebao ezone feune ġorau'ohe. ²⁷ Ohere baze'ohe. Madai ragave'ohe. Ebu ezone'a ġuhure'ohe, ebu farau'ohe. Rehamo ġoranoga vazegani'e aġu'a nouge nouge ġuhuradu, farau'ohe. ²⁸ Raha ane'a bare ġuhunadu, huga haġae'ohe: Ibite ġuhure'ohe, ebu di'iru'ohe. Ebu ġonagano di'iru'ete'e zizugano huga haġae'ohe. ²⁹ Hugani'a hudau'etene, kari hina vari'e'ohe, mazaġa hirive'ete'e madaġani'a feura'ahi.'

*Badi'a'a Ibitozini'ete'e Moneo Ġoeriro
(Mataio 13:31-32,34, Luka 13:18-19)*

³⁰ Ebu Iesu'a bare reiro. 'Badi'a'a ibitozini'eta'a'e nagini hina idani'uma, ga nagi hari idaġa hina idani'uma? ³¹ A'e ire niġa fufu,* e'e ezoga heuġa. Rahao ġorau'ete'e zamaġano, maġa'e komeġa fase, haba nidu'a zamaġano. ³² Rehano ġoraune, ġuhuradu fara'uma, ebu borora'uma. Ire fouġa 'ahoga 'ahoga vitine fara'uma. Ebu ezaga boro boro'a fara'uma. Ebu e'e zauhaġano nini'a onaadu, neze haġai'uma.'

³³ Iesu ani hari idaidaġa, 'ahiguġa ġehaġa hina vaze mazao haramiro. Zeġe edeġa idane haramiro. ³⁴ Ani'e hari idaidaġa hina da'o ziro. Rehamo ane tahi'a tahi'a teite da'o radirote'e madaġano bone, ani'a huga nidu'a ihoziro.

*Iesu'a zavara boro 'uiro
(Mataio 8:23-27, Luka 8:22-25)*

* **4:31** Fufu'e Papua New Guinea haba'ano'e mini, rehano Iudea haba'ano'e, ze fufu'e ire.

³⁵ E'e madagano ġorava moneo Iesu'a ane tahi'a tahi'a zina'a, "Eme du'ura mone afa farihi." ³⁶ Iesu tahi'a tahi'a'a vase ġuġuvaġa muhizadu, ġasio ehoriro, Iesu'a ehorirote'e ġasiġano. Ebu onamiro. Ġasi nu zuni tibano onamiro. ³⁷ Ebu zavara boro'a onairo. Sa'u'a ġasio kafere diuġiro, ġasi ho'ogano. Ebu vu'a ġasio 'ariga iriva'iro. ³⁸ Rehamo Iesu ani ġasi ariġa ġuzuo evane kobeġa hina ġatite baziro. Ebu ze onamadu Iesu evaniro, ebu niro. 'Thore vazega, ġa mene zamare'ehehe, eme 'ariga rudau'eta'a'e?' ³⁹ Ebu Iesu'a evatadu zavara riġa ġoeriro, ebu sa'u niro. 'Ago haġao'i! Ago hagar'o'i! Zavara'a dauġiro. Hagani o'o'a ebu ġokeni o'o'a. ⁴⁰ Ebu ziro. 'Za nougadu rihau'ohe? Za Badi'a mazao ize mene fie'ehehe? ⁴¹ Rehano ze'e riho boro ebu ġoretitiro. 'Vaze 'ahi'e nagi vase? Zavara zu sa'u'a zuni ani ġoere egohu'ohe.'

5

Iesu'a vine sau'ani'a ragano reirote'e vazega fainiro

(Mataio 8:28-34, Luka 8:26-39)

¹ Iesu ebu ane tahi'a tahi'ani'a, Galilea du'uraġa mone afao feuriro. Haba niġa Gerasa, e'a feuriro. ² Iesu ani'a ane tahi'a tahi'a teite ġasiono'o buarotene, rune haba'anono'o onairote'e vazega teite hidiro. Ani'e vine sau'ani'a ragano reirote'e vazega. ³ Ani'e idu haba'ano radiudo. Vaze 'ahogani'a batunoga zuni mene idaġa. ⁴ Ġae ġehaġa ani odaġa zu evo'a batunido, rehamo mene idaraudo. Iġaiġa

batu ri'ido, ebu odaḡa batunirote'e auriḡa mau ri'i ḡuzuhido. Vaze'a obone toga zuni mene idaraudo. ⁵ Madai ebu ohere nidu'a idu haba'ano zuni haba maḡano ḡaniḡanau ragavido, ebu ahi'a hadi hina ru'ido.

⁶ Ani'a faḡanono'o Iesu horonirotene, ane u'a dure onairo, ebu ane zamao obena hina tuḡadu ḡuḡuriro. ⁷ Ebu vine sau'ani'a, ane mazaono'o ḡihau houna'e ḡoeriro. 'Ahige reiro. 'Iesu, Badi'a, Niḡa Boro Ubuga, Ḡa'e eḡe mazao nagini urate'ohe? Badi'a niḡano e ḡa umi'e'ohe. Aduga ago eno'i!' ⁸ Mazaḡa Iesu'a ibite niro. 'Ahige reiro. 'Vine sau'a, vaze 'ahi mazaono'o buano'i!' ⁹ Ebu Iesu'a vaze 'ahi ḡadiniro. 'Ḡa niḡo iniu?' Ebu raena'a, 'E ni'e "Legioni*", mazaḡa eme'e ḡehaḡa 'ahine.' ¹⁰ Ebu Iesu bare bare uminiro, e'e haba'anono'o mene tuḡuze buzoga.

¹¹ U maḡa kobeḡa 'ahogano, aba ḡehaḡani'a ogau radiro. ¹² E'ano'o vine sau'a sau'ani'a Iesu uminiro. 'Eme tuḡufo'i aba mazao, emeḡe zeḡe ragano rouga.' ¹³ Iesu'a tuḡuziro. Ebu vine sau'a sau'ani'a vaze e'e mazaono'o buanadu, aba ragano re' onamiro. E'ebone aba nidu'a, daha aheu (2000)'a maḡa duduḡa tauḡiono'o dure dure ovoidu, du'ura boroo rafatadu, hunuhuniro.

¹⁴ Aba taufe'ete'e azaḡani'a feraro, ebu ne boro zu ne kobeḡa kobeḡa azaḡa mazao hariḡa haire ḡehaniro. Ebu vaze vaze'a nagini'a furerarote'e ḡianoga radu, onamiro. ¹⁵ Ebu ze'a Iesu vaḡe onairotene, vine sau'a ḡehaḡani'a ragano reirote'e

* **5:9** E'e hugani'e uti azaḡa daha fu'o tu tiba fare (6000) heuḡa

vazeḡani'a, ehore radiu'enogano horoniro. Ani'e dabua haḡairo. Zamaḡani'e idaḡa horonirotene, ze riharo. ¹⁶ E'e horonirote'e azaḡani'a me'odo ziniro. Vine sau'ani'a ragano reirote'e vazeḡa, zu aba'a nougirote'e me'odo ziniro. ¹⁷ Ebu Iesu mazao umidiro, Iesu'a zeḡe habaono'o vaḡinoga.

¹⁸ Iesu'a ḡasio diuḡe'enogano, vine sau'a'a ragano reirote'e vazeḡa ani uminiro, raena'a, 'Eḡe zuni ḡae teite amihi.' ¹⁹ Rehano Iesu'a ani gararena'a, 'ahige rae niro. 'Nabugo vaḡe onamo'i! Ebu Zuhi'a'a ḡae veize haḡao ḡanate'e haḡaiḡa boro nidu'a me'odo zeno'i! Ebu zuhi'a'a ḡa nouge nouge vetuḡaḡadate'e me'odo zeno'i!' ²⁰ Ebu ani baradu, e'e haba'a, neḡa gaubanana onamiro, ebu Iesu'a ani ranao nagiḡi haḡairote'e hariḡa rae fureniro. E'e igirote'e azaḡa nidu'a zaguzagaro.

Iairo aboḡa ebu Iesu dabuaḡa obonirote'e roḡaeḡa

(Mataio 9:18-26, Luka 8:40-56)

²¹ Iesu ebu ane tahi'a tahi'ani'a, du'ura boro mone afa fare onamirotene, e'ea bone du'ura genaḡano, vase ḡehaḡani'a ane mazao nu'oraro. ²² Iuda kuru neḡa ḡiane'ete'e vazeḡa* 'ahoga, niḡa'e Iairo'a onairo. Iesu horonirotene, odaḡa babagaḡano ḡuḡuradu, ²³ zamaḡa nidu'a hina Iesu uminiro, raena'a, 'Aboehe kome'a'e ugi boro'a madu, 'ariga rudau'ohe. E'ano'o e umi'e'ohe. Aro'i ebu evo'o ani ranao to'i, ane manoradu ḡabodoga.' ²⁴ Ebu Iesu'a ane teite onamiro. Vaze ḡehaḡa bagaḡa zuni ḡiriu onamiro 'ahine, naenaeno'o bibine onamiro.

²⁵ Bato ugiḡani'a madu, muri gaubanana aheu fare (12) zamaḡano, iḡaiḡa ruau radirote'e roḡaeḡa e'ea. ²⁶ Gohe vazēḡa ḡehaḡani'a ḡianiro, rehano adudu radiro. Toheḡa nidu'a mode hauḡiro, rehano ufeta hune sautaro. ²⁷ Ani Iesu hariḡa igirotene, vase ḡehaḡa ḡunuḡano diuḡiro Iesu ḡarunio, ebu dabuaḡa oboniro. ²⁸ Mazaḡa ani'e 'ahige zamariro. 'E'a dabuaḡa tahiḡa obonine zuni, manori'uma.' ²⁹ Ebu ḡarihe hune ruarote'e ai hauḡiro. Roḡae ane'a, ane ahiri zamaḡano, ane ugi ai hauḡirote'e ederiro.

³⁰ Ebu Iesu ani, ane mazaono'o gigi'a inaraḡani'a buarote'e ederiro. E'ano'o vase ḡehaḡa ḡunuḡano ḡarihe tehiro. Ebu vase vase ḡadiziro. 'E dabua iniu'a oboneha?'

³¹ Ebu Iesu tahi'a tahi'ani'a naenaeniro. 'Ḡae e'e horone'ohe, vase ḡehaḡani'a bibi'e'ete'e. Ḡa nougadu 'ahige ra'ohe, "Iniu'a eḡe dabua oboneha?"'

³² Rehano tehe vaḡo vaḡiro. Iniu'a oboneha radu, vaḡiro. ³³ Roḡae e'e'a, nagini'a ane mazao furerarote'e ederiro 'ahine, ḡigarone'ena'a, rereranadu onairo. Ebu ane zamao ḡuḡuriro. Ebu ane hari huga nidu'a Iesu niro. ³⁴ Iesu'a roḡae niro. 'Aboe, Gae' a eḡe mazao fiate' e u' ano ugiḡo' a manoreha. Matu'uḡota onamo'i, ebu ahi'o ugiḡa o'o'a rado'i!"

³⁵ Iesu ani ize, 'adige rae ḡoere'ete'e zamaḡano, tuḡure azaḡa, Iuda kuru neḡa ḡiane'ete'e vazēḡa neono'o onairo, ebu Iairo nina'a, 'Ḡa aboḡo ai rudaneha. Ḡa nougaduni ihore vazēḡa mazao ize umide'ohe?' ³⁶ Iesu'a ze hari 'omo igirotene, ani re'ore'iro, ebu kuru neḡa

ġiane'ete'e vazegā nina'a, 'Zamaġo ago adufo'!
 Eġe mazao zamaġo tiba hanadu, inaro'!³⁷ Ebu
 ani vase ġuġuvaġa ane teite onamoga garariro,
 rehano Petero, Iakobo, ebu Iakobo negoġa,
 Ioane, zeġe da'o tutuze onamiro.

³⁸ Ze, kuru neġa ġiane'ete'e vazegā
 neo feurirotene, vase ġehaġani'a harae
 ġunuġunirote'e horoniro. Ze niau ġaniġanau
 radiro. ³⁹ Ani diuġadu, 'ahige rae ziro. 'Za
 nougadu ufeta niau ġunuġune'ohe? Roġae
 kobe'a ani mene rudaneha. Ani baze'ohe.'
⁴⁰ Ze eġofoharo. Rehano zeġe nidu'a enona
 tuġuze buziro. Roġae kobe'a vi'a moga ebu ane
 teite onairote'e azaġa uġidu da'o tutuze diuġiro,
 roġae kobe'a'a baze'ete'e haba'ano. ⁴¹ Ebu Iesu'a
 evo'a maduni, 'ahige rae niro. 'Tarita kumi'
 Ġoere e'e hugani'e 'Roġae kobe'a, eġe'a ġa'ohe.
 Iġuno'!' ⁴² Ebu roġae kobe'a'a ġarihe hune
 iġunadu, edau ragaviro. Ani muri'e gaubanana
 aheu fare (12). Ze e'e horonirotene, zaguzagaro.
⁴³ Iesu'e ġoere riġa hina iraduguziro. 'Roġae
 kobe'a 'adi ġabonate'e hariġa ago rae ġehano'!
 Ebu zina'a, 'Roġae kobe'a 'adi ogomu nu hano'!'

6

Iesu Nazareta neġa onamiro

(Mataio 13:53-58, Luka 4:16-30)

¹ Iesu'a haba e'e modadu, ane'a bororarote'e
 haba'a onamiro. Ane tahi'a tahi'a zuni ane
 teite onamiro. ² Bana Madaġa madaġano,
 Iuda kuru neġa zamaġano ihoziro. Ebu vase
 ġehaġani'a ani haramo igirotene, zeġe nidu'a
 zaguzagaro. 'Ahige reiro. 'Vaze 'adi gigi'a

nidu'a noumaono'o meiro? Nagi edeḡa haro? Gigi'a inaraḡa haḡae'ete'e haḡaiḡa nouge nouge haḡae'ohe? ³ Ani ne ogoru'ete'e vazegā. Ani Maria ubuga, Iakobo, Iosefa, Iuda ebu Simona negoḡa. Ani ezeḡa nu zu emeḡe habao 'ada radiu'ohe.' 'Ouge rae radu, ze Iesu ḡoere mene mae ḡihiniro. ⁴ Ebu Iesu'a ziro. 'Peroveta vazegani'e gubane'ohe, rehano ane'a bororrote'e haba'ano, zu nabuga ubumao, ebu ane neo'e, mene gubane'ohe.' ⁵ E'ea gigi'a inaraḡa haḡae'ete'e haḡaiḡa haḡaoga mene idararo. Rehano ugi azaḡa tiba tiba da'o 'evoreḡa ranao teadu, faiziro. ⁶ Ani 'ahige rae zamariro. "Ahi duḡuru haḡai'e 'ahigugahehe?' Mazaḡa ze'e Iesu ḡoere mene mae ḡihiniro.

Iesu'a ane tahi'a gaubanana aheu fare tuḡuziro

(Mataio 10:5-15, Luka 9:1-6)

E'ebu'u Iesu ani'e e'e haba'ano, neḡa neḡano Badi'a ḡoere ihoze ragavido. ⁷ Ebu ani'a vase gaubanana aheu fare huziro, ebu aheu aheu tuḡuziro. Vine sau'a hegoze buze'ete'e gigi'aḡa ziniro. ⁸ Ebu 'ahige rae ziro. 'Zae ragavo madaḡano o'o'a huga ago mo'i. |iBeredi|r, tunahu ago mo'i. |iMoni|r vainao ago odoho'i. Rehano tuḡuze da'o mo'i. ⁹ Tamakaze'e haḡao'i. Dabua tiba da'o haḡao'i. 'Ahogani zu ago mo'i.'

¹⁰ Ebu 'adige rae ziro. 'No'e haba'ano ne 'ahoga diuḡo'idene, e'ea da'o rado'i, ogano'i, ebu bazo'i. Onamo'i. Ebuni e'e haba'anono'o iḡuno'i. ¹¹ Haba 'ahogano ne azaḡa mene mae zouzadu, mene ego zeno'idene, haba modo'i,

odaze hu'uruḡa fode buno zeno'i, ze'a nagini haḡaate'e ederoga veize.'

¹² Vaze gaubanana aheu fare (12) onamiro, ebu haramiro vaze vaze zeḡe sau'anono'o ḡihuroga.

¹³ Zeḡe'a vine sau'a ḡehaḡa hegoze buziro. Ebu ugi azaḡa ḡehaḡa mazao dehoru aso ziniro, ebu faiziro.

*Ioane Babatiso'a rudaro
(Mataio 14:1-12, Luka 9:7-9)*

¹⁴ Zuhi'a Heroda*'a Iesu hariḡa igiro, mazaḡa Iesu niḡa vaze ḡehaḡani'a ederiro. Vaze nu'e 'ahige reiro. 'Ioane Babatiso'a runeono'o bare ḡabodiro. E'ebano'o ani'a gigi'a inaraḡa hina 'ahige haḡae'ohe.' ¹⁵ Rehano vaze nu'e 'ahige reiro. 'Ani'e Elia.' Ebu vaze 'ahoga 'ahoga'e 'ahige reiro. 'Ani'e peroveta vazega 'ahoga. Peroveta ibi'a heuḡa.' ¹⁶ Rehano Heroda ani'a e'e igirotene, 'ahige reiro. 'Eḡe'a radu, 'unuḡa vari'e ri'irote'e vazega, niḡa Ioane, ane'a bare ḡabodiro.'

¹⁷⁻¹⁸ Ibite Heroda'a negoḡa, niḡa Filipino, inuga meiro. Inuga niḡa'e Herodia. Ebu Ioane'a ani mazao bare bare niro, raena'a, "Ḡae'a negoḡo inuga meirota'a'e Badi'a goro vari'eha." E'ano'o, Heroda'a vaze tuḡunadu Ioane obone tiro, ebu ḡu'ano ohoniro. ¹⁹ E'ano'o Firifo inuga Herodia'a Ioane maḡunoharo, ebu matihi reiro. Rehano mene idararo. ²⁰ Mazaḡa Heroda'e Ioane ri-honadu, tuḡaniro. Heroda ani edeḡa, Ioane ani haḡai manoga haḡae'ete'e vazega, zu gigi'a vazega. E'ano'o manoga mene uratiro. Heroda

ani Ioane haramo igirotene, ada'adaniro, rehano matu'iro.

²¹ Rehano madağa ai onairo. Heroda'a furerarote'e madağa zamarirote'ea, ogomu boro hağairo. Ebu ne zuhi'ağa zuhi'ağa, zuni uti ġihi'ağa ġihi'ağa, ebu Galilea haba vaze boro boro* huziro, onaoga veize. ²² E'e zamağano Herodia aboğani'a diugi' onaadu, zavonirotene, Heroda zuni e'ea ehorirote'e azağa matu'iro. Ebu Heroda'a roğae tahi'ağa niro. 'Ahige reiro. 'Ġa nagini urate'ete'e toheğa umido'i! Ege'a ġani'uma.' ²³ Ani'a hubehune raena'a, 'ahige rae niro. 'Ġa nagini urate'ete'e toheğa umidine, ege'a ġani'uma. Ege'a ġiane radiu'ete'e haba'a ruga zuni ġani'uma.'

²⁴ Ebu roğae tahi'ağa buanadu, vi'a ġadiniro. 'Ahige reiro. 'E nagini umidi'uma?' Vi'ani'a raena'a, 'Ioane Babatiso vadiga' reiro. ²⁵ Ebu roğae tahi'ağani'a Heroda vağe ġarihe bare onamiro. Ebu 'ahige reiro. 'Ioane Babatiso vadiga siuvao teadu, izidi 'ada inine manoga.'

²⁶ E'e igirotene, Heroda ani'e zamağa adudaro, zuni zamağa ariro. Rehano ani'a hubehune rae nirote'e u'ano, zuni e'e igirote'e azağa u'ano, ane ġoere vari'oga mene uratiro. ²⁷ Ebu ane uti vazega 'ahoga tuğuniro, Ioane Babatiso vadini vari'e re'adu, odohe aroga veize. Ani onamadu, ġu'ano Ioane 'unu vari'e ri'iro. ²⁸ Vadiga' e siuvao teadu odohe ariro, ebu roğae tahi' ağa hanadu ane' a vi' a odohe haro.

²⁹ Ioane tahi'a tahi'ani'a e'e igirotene, onamadu, Ioane ahi'a meiro. Ebu rune haba'a iduğano teadu hararo.

*Iesu'a vaze ġuġuvaġa daha fu'o (5000)
ġubuzi*

(Mataio 14:13-21, Luka 9:10-17, Ioane 6:1-14)

³⁰ Apostolo azaġa* Iesu vaġe bare onairo. Ebu zeġe'a nagini haġairote'e zu vaze vaze ihozirote'e hariġa nidu'a me'odoharo. ³¹ Ebu Iesu'a rae ziro. 'Eġe teite aro'il! Vaze o'o'a haba'a onamihi! Ebu e'ea ahirize ohono'il! rae reiro. Mazaġa vaze ġehaġani'a zeġe vaġe oname onairo. E'ano'o ogau'ete'e mazaġa zu o'o'a.

³² Hena zeġe da'o ġasi hina vaze o'o'a haba'a onamiro.

³³ Vaze ġehaġani'a zeġe'a onamirote'e horozadu, ze zeġe zeġe'a zamariro. Ebu zeġe nidu'a zeġe zeġe ne'ono'o buaro. Ebu dure dure onamiro. Ebu ibite feuriro, Iesu'a tahi'aġa teite onamirote'e haba'ano. ³⁴ Zeġe'a hebetadu, Iesu'a ġasiono'o buarotene, vaze ġuġuvaġa boro horoziro, ebu vetuġaziro. Mazaġa ze'e mamoe heuġa. Ġiaze'ete'e azaġa o'o'a. E'ano'o hari ġehaġa ihoziro.

³⁵ Ġoravararotene, Iesu tahi'a tahi'ani'a on-aadu, Iesu niro, raena'a, "Ahi'e haba boha'a ebu mada 'ai zubureha. ³⁶ Vaze ġuġuvaġa tuġuzo'i, ne uhiġa 'ahoga 'ahoga onamadu ogo-muze hoiti'uma." ³⁷ Ane'a naenaezina'a, 'ahige reiro. 'Zae'a ogomu zeno'il! Ebu hena ze'a niro, raena'a, "Ahi eme nougi'uma? Emeġe'a onamadu, sinahu aheu (200) kina hina |iberedi| r hoitadu, zini'umahehe?" ³⁸ Iesu'a ġadiziro. 'Ahige reiro. 'Zae mazao |iberedi| r nugu? Onamadu ġiano'il! Ze'a horonirotene, niro. '|iberedi|r fu'o zu ġozone aheu.'

³⁹ Hena Iesu'a ane tahi'a tahi'a ziro, vase nidu'a ve ragano 'a'ane 'a'ane ehoroga rae. ⁴⁰ Amaḡe vase vase'a sinahu tiba tiba (100), ebu ḡae fu'o gaubanana, ḡae fu'o gaubanana (50) ehoriro. ⁴¹ Ebu Iesu'a |iberedi|r fu'o zu ḡozone aheu madu, adure ite ḡianiro, ebu Badi'a uminiro, ebu |iberedi|r vahegadu, ane tahi'a tahi'a ziniro, vase vase zenoga veize. Ebu ḡozone aheu zuni vahegadu ḡahugiro. ⁴² Zeḡe nidu'a au ubararo. ⁴³ Ane tahi'a'a tunahuo |iberedi|r ḡaha'a ḡaha'a zu ḡozone ḡaha'a ḡaha'a ufirotene, tunahu gaubanana aheu fare (12) iriva'oniro. ⁴⁴ Ogarote'e zamaḡano, ohoze da'o me'odiotene, daha fu'o (5000) hidiro.

Vu rana onamiro

(Mataio 14:22-33, Ioane 6:15-21)

⁴⁵ E'e enogano Iesu'a tahi'aḡa ziro, raena'a, "Ḡasio tiradu ibite mone afa fare onamo'i" U Iesu'a 'ize e'ea vase ḡuḡuvaḡa tuḡuziro. ⁴⁶ Tuḡuze modirote'e enogano, ani haba maḡa itaduni, Badi'a mazao kuraro. ⁴⁷ Ohererarote'e zamaḡano, ḡasi'e du'ura boro nemaḡano, ebu Iesu'e ane da'o gabao radiro. ⁴⁸ Zavara boro'a zeḡe zamao hudi onairo 'ahine, ze'e revo revo ḡiziro. Iesu'a e'e horoniro. E'ebuni ohereda'o, Iesu ani zeḡe vaḡe du'ura ragano edau onamiro. Ebu ani'a vitize onamihi reiro. ⁴⁹ Iesu'a du'ura ragano edau onamirote'e horonirotene, ze 'ane, ani'e vine raduni, huario. ⁵⁰ Zeḡe nidu'a horonadu, riharo. Rehano Iesu'a ḡarihe ḡoreziro, ebu 'ahige reiro. 'Zamaze rinedo'i! 'Ahi eḡe. Ago rihano'i! ⁵¹ Ani'a zeḡe teite ḡasio ehoriro, ebu zavara'a dauḡiro.

Zavara'a dauḡirotene, ze'e zaguzagau ḡouri-ro.
⁵² Mazaḡa ze'e gigi'a inaraḡa hina vaze ḡuḡuvaḡa ḡubuzirote'e haḡaiḡa huga, mene fairu zamari-ro. Zeḡe zama'e mene 'a'adaro 'ahine.

Ugi azaḡa faiziro
(Mataio 14:34-36)

⁵³ Zeḡe'a du'ura boro farirotene, Genesareta haba'ano hebeti' onami-ro, ebu ḡasi e'a ute tiro. ⁵⁴ Ḡasiono'o buarotene, vaze'a Iesu iraḡa horoni-ro. ⁵⁵ Ebu ze e'e haba zamaḡano dure onami-ro. Ebu ne azaḡa Iesu hariḡa igirotene, ugi azaḡa farata hina odohe onaido. ⁵⁶ Ne boro, ne komeḡa nidu'a, ane'a no'e no'e onamidotene, ugi azaḡa ne hunio tiro. Ebu Iesu umini-ro, ani dabua ariḡa tahiḡa zuni obonoga radu. Ebu iniu'a obonirote'e azaḡa'e manori-ro.

7

Ibi'a azaḡa ihozidote'e ḡoe'a
(Mataio 15:1-9)

¹ Farisea azaḡa Iesu teite nu'oraro. Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa nu zuni, Ierusalem-aono'o onaadu, zeḡe teite nu'oraro. ² Ebuni Iesu tahi'a nu'a 'evoreze torahoo ogaudote'e horoziro. A'e zeḡe goro ibiḡano mene vuzu'ido.

³ Farisea azaḡa zuni Iuda azaḡa* nidu'a zeḡe haḡai'e, ibi'a azaḡa'a ihozirote'e idunaḡano, 'evoreze mene faine vuzu'ine, mene oga'uma. ⁴ Ebu hoihoi haba'anono'o barine zuni, mene oga'uma. Rehano zeḡe'a gezo vire dehera'udu'u, oga'uma. Ebu ibi'a azaḡa goro ḡehaḡa zuni haḡaido, bio zuni ḡoḡore vuzu'e'ete'e

goroḡa. ⁵ E'ano'o Farisea azaḡa zuni Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'a ḡadiniro, raena'a, 'Nougaduni ḡae tahi'a tahi'a'e ibi'a azaḡa goro'e mene zamare borofe'ohe? Rehano 'evoreze torahoo ogau'ohe?'

⁶ Iesu ani naenaezina'a, 'ahige reiro. 'Peroveta vazēḡa Isaia'e za, zamaze aheu azaḡa rae zamare'ena'a, buka zaḡoḡa zamaḡano 'ahige tirota'a'e, hubehune tiro.

'Adi azaḡani'e hebe hina da'o rae ḡihihe'ohe.

U zamaze'e nuo. ⁷ Eḡe mazao kurau tauḡe'ohe. Zeḡe 'iradugu ḡoe'ani'e vase goro ḡoe'a da'o.

⁸ Za'e Badi'a goro ḡoe'a enonani'ohe. U vase goro ḡoe'a uratohau rinede'ohe.'

⁹ Hena bare zina'a, 'Za'e Badi'a goro ḡoe'a zamare doḡo'arau'ena'a, enonani'ohe, zae ibi'a azaḡa'a ihozidote'e ḡoe'a da'o obone radoga veize. ¹⁰ Mazaḡa Mose ani raena'a, "Vi'u mogo gubazo'i." ebu 'Iniu'a ane vi'a moga rae sausauzo'idene, mau runo'i.'

¹¹ Rehano za'e 'ahige ra'ohe. Vaze 'ahogani'a moga ga vi'a nifo, raena'a, "E ḡa dana'oga mene idaḡa, mazaḡa eḡe tohe'e ḡa ḡanifo, rehano Badi'a ha'uma."

¹² 'Ouge reifone, za'e, e'e vazēḡani'a, vi'a ga moga mene danani'uma ra'ohe. ¹³ E'ano'o za'e, zae'a ihoze oname'ete'e ibi'a azaḡa'a ihozidote'e ḡoe'a u'ano, Badi'a ḡoere rae mode'ohe. Za haḡai 'uguḡa ḡehaḡa haḡae'ohe.'

*Vaze sausaune'ete'e ḡauḡa
(Mataio 15:10-20)*

14 Ebuni Iesu'a vaze ġuġuvaġa bare huziro. Ebu raena'a, 'Zae nidu'a, ego'i, ebu edero'i!

15 Enoneono'o hebeo diuġe'ete'e ogomuġani'e vaze mene sausaune'ohe. Rehano zamaono'o bua' onae'ete'e ġauġani'a vaze sausaune'ohe.

16 Teġaġeta vazeġani'e igi'uma.'

17 Iesu ani vaze ġuġuvaġa muhizadu, ne diuġe onamiro. Ebu ane tahi'a tahi'a'a, ġoere e'e huga ihozoga veize ani ġadiniro. 18 Ebuni ani'a naenaezina'a, ahige reiro. 'Zae zuni zamaze mene 'a'adu'ehehe? Enone'ono'o hebeo diuġe'ete'e ogomuġani'e vaze mene sausaune'ohe. 19 Mazaġani'e zamao mene diuġe'ohe. Rehamo isio da'o diuġe'ohe. Ebuni mode'ete'e haba'anono'o buau'ohe.' Ġoere 'adi ra'eta'a'e, Iesu ani, ogomu nidu'a a'a'e anoga idaġa rae ra'ohe.

20 Hena bare zi'ena'a, 'Zamaono'o bua' onae'ete'e ġauġani'a, vaze sausaune'ohe.

21 Mazaġani'e vaze zamaono'o zamarone sau'ani'a bua' onae'ohe: nogoba teite ġiriu baze'ete'e, 22 ġonore, gorugoru, vaze hahu teite baze'ete'e, te'one, haġai sau'a, ġuriro, ubuma ġezoga, ahiahi, ġuriro ġoe'a aduga, niġa bare ġihine, ebuni haġai tauġi tauġe. 23 'Adi sau'a nidu'ani'e vaze zamaono'o fureru'ohe. Ebu vaze sausaune'ohe.'

TuroFenise roġaeġa Iesu mazao firo
(Mataio 15:21-28)*

24 Iesu e'ano'o iġunadu, Turo zuni Sidono haba'a onamiro. Ebuni ne 'ahogano diuġiro. Ani ura'e ane'a onairote'e, vaze'a ederoga mene

uratiro. Rehamo vaze'a mene ederadu, Iesu'a 'u'uru radoga ibiḡa o'o'a.

²⁵ U roḡae 'ahoga aboḡani'e, vine sau'ani'a rana reirote'e. E'e roḡaeḡani'a Iesu hariḡa igirotene, onairo. Ebu Iesu odaḡa babaḡano ḡuḡuriro. ²⁶ Ani'e |iGuriki|r* roḡaeḡa, Turo-Fenise haba'ano bororaro. Ani Iesu uminiro, vine sau'a aboḡa mazaono'o hegone bunoga veize.

²⁷ Rehano Iesu'a nina'a, 'ahige reiro. 'Ne tahi'aḡa isize ge au usuranoga. Mazaḡa tahi'a ogomu madu, ḡuni veize feuno zenoga'e mene manoḡa.' ²⁸ Roḡae ani naenaeniro. 'Ahige reiro. 'Zuhi'a Boro, hube, rehano ḡuni'e fata 'u'uḡano tahi'a ogomu mumuḡa au'ohe.' ²⁹ Ebuni ani'a roḡae bare nina'a, 'ahige reiro. 'Ḡa ḡoere'e idaḡa bobo, ne onamo'i. Vine sau'a ai aboḡo mazaono'o buaneha.'

³⁰ Ebuni roḡae ai ane ne onamiro. Aboḡani'e ane bazuni fataḡano baze'enogano haniniro. U vine sau'ani'e ani zamaono'o buaro.

Iesu'a teḡa 'uhu zu ḡoe'a o'o'a vazēḡa fainiro

³¹ Ebuni Iesu ani Turo haba'a modirotene, Sidono ebu ne gaubanana haba'anono'o vitau onamiro. Ebu Galilea du'uraḡano feuri' on-amiro.

³² Ebuni vaze nu'a teḡa 'uhu zu ḡoe'a o'o'a vazēḡa, Iesu vaḡe zamahu onairo. Ebu uminiro, ane evo'a ane ranatoga veize. ³³ Iesu'a ḡuḡuva zamaḡanono'o zamahu vaḡiniro. Ebu evo'a hudu'a hina teḡaḡa ho'oga ru'uniro. Ebu so'abidadu, mazaḡa oboniro. ³⁴ Ebu adure ite ḡiane'ena'a, heriro. Ebu 'ahige rae niro. 'Efata'

(Ġoere e'e hugani'e 'Teġaġo bohatano'i') ³⁵ Ebu teġaġani'a bohataro, mazaġa zu manoradu, fairu ġoeriro.

³⁶ Iesu'a ziro, vaze 'ahoga 'ahoga mazao mene hairoga. Rehano ani'a bare bare zirotene, ze'e bare bare haire ragaviro. ³⁷ Zeġe zama nidu'a zaguzagaro, raena'a, 'Ani, gau nidu'a faifaine haġae'ohe. Teġaze 'uhuġa azaġa faizadu, ġoere igi'ohe. Ebu ġoe'a o'o'a azaġa faizadu, ġoere'ohe.'

8

Iesu'a vaze daha ġazaġa (4000) ġubuziro (Mataio 15:32-39)

¹ E'e madaġano, vaze ġuġuvaġani'a bare nu'oraro. Ze'e ogomuze o'o'a. Iesu'a tahi'aġa huziro, ebu ziro. ² 'E'e 'ahi duġuru vetuġazi'ohe, mazaġa ze mada uġidu eġe teite radeha, zu ogomuze o'o'a. ³ Vinini tare nezeo tuġuzine, ibio higau bauri'uma. Nu'e haba faġanono'o onaeha.'

⁴ Ebu tahi'aġani'a ane ġadiniro. 'Haba boha'ano 'ada, noumao ogomu ġehaġa horonadu, 'ahi duġuru ġubuzi'uma?' ⁵ Iesu'a ġadizena'a, 'ahige reiro. 'Zae mazao |iberedi|r nugu'e'e?' Ebu ze'a, 'Fu'o tu aheu fare (7)' rae reiro.

⁶ Ebu vaze ġuġuvaġa zina'a, 'Rahao ehoroi'!' 'Ougadu beredi fu'o aheu fare madu Badi'a uminiro. Ebu vahegadu vaze ġuġuvaġa zenoga veize ane tahi'aġa ziniro. Ebu tahi'aġa'a ġahugiro. ⁷ Ze'e ġozone komeġa nu zuni'e'e. Iesu'a e'e veize kuraro, ebu tahi'aġa zina'a,

'Ġahuge ragavo'il' reiro. ⁸⁻⁹ Zeġe nidu'a au ubararo. Vaze nidu'a'e 4000. Ebu iberedi ġaha'aġaha'a tunahuo mae mae ufiro. Tunahu fu'o aheu fare iriva'oniro. ¹⁰ Ebu zeġe nidu'a tuġuziro. Iesu ani zogone iġunadu, tahi'aġa teite ġasio ehoradu, Dalumanuta haba'a mone onamiro.

*Farisea azaġani'a haġai nu badeġa uratiro
(Mataio 16:1-4)*

¹¹ Farisea azaġani'a onairo, ebu Iesu teite ġoere hina naenaetitiro. Iesu so'onoga rae, Iesu'a, Badi'a gigi'a hina haġai nu badeġa* haġaoga uratiro. ¹² Iesu ani here'ena'a, za-maġani'a adudaro, ebu 'ahige reiro. 'Nougadu 'ahi azaġa'e haġai nu badeġa urate'ohe? E hubehune zae zi'ohe. 'Ahi duġuru veize haġai nu badeġa'e mene haġai'uma.'

¹³ Ebu ani'a muhiziro. Bare ġasio ehoradu, du'ura mone afa fare onamiro.

Farisea azaġa zu Heroda |iisiti|r (yeast)
(Mataio 16:5-12)*

¹⁴ Iesu tahi'a'e |iberedi|r mouga aġutaro 'ahine, ze'e tiba da'o ġasio ufi odohiro. ¹⁵ Iesu'a iraduguzena'a 'ahige reiro. 'Faine ġiano'i! Heroda zu Farisea azaġa |iisiti|r ġiano'i!' ¹⁶ Ze'a ġo'ane'ena'a, "Eme'a iberedi mene odoheha 'ahine, 'ouge ra'ohe."

¹⁷ Iesu'a ze nagini ġo'anirota'a'e ederirotene, ziro, raena'a, "Nougadu beredi nu mene odohate'eano'o ġo'ane'ohe? Za'e ize mene ederehehe ga mene zamarehehe? Zamaze uzaboġahehe?" ¹⁸ Ubumazeta, rehano mene

ehamu'ehehe? Tegazeta, rehano mene igi'ehehe? Za mene zamare'ehehe, ¹⁹ ege'a vase daha fu'o (5000) veize, |iberedi| r fu'o (5) vahegirota'a'e? |iBeredi| r gaha'a gaha'a'e tunahu nugu iriva'oniro?' Zege'a nina'a, 'Gaubanana aheu fare (12)' reiro. ²⁰ Iesu'a zina'a, 'Ebu vase daha gazağa (4000) veize, |iberedi| r fu'o tu aheu fare (7) vahegirotene, |iberedi| r gaha'a gaha'a'e tunahu nugu iriva'oniro?' Zege'a naenaeni'ena'a, 'Fu'o tu aheu fare (7)' reiro. ²¹ 'Za ize mene zamare'ehehe?' Iesu'a 'ouge rae gadiziro.

Betesaida neġano Iesu'a vase ubumaġa kuruġa fainiro

²² Iesu'a tahi'aġa teite Betesaida neġano feuriro. Feurirotene, vase nu'a vase ubumaġa kuruġa, Iesu vaġe abine onairo. Ebu ubumaġa obonoga rae, umidiro. ²³ Iesu'a vase ubumaġa kuruġa evo'ano abinadu, ne huni enoga tutune onamiro. Ebu vase ubumaġano so'abidadu, evo'a ubumaġa ranatiro. Iesu'a ġadiniro. 'Ġa ġau nu horone'ehehe?' ²⁴ Vaze ubumaġa kuruġani'a, dude ehamanadu, 'ahige naenaeniro. 'Vaze horoze'e rehano, ire teige edau ragave'ohe.' ²⁵ Ebuni Iesu'a evo'a bare ubumaġa ranatirotene, vase ubumaġa kuruġa riġa ehamaro, ebuni ubumaġa manoriro. Ġau nidu'a faine horoniro. ²⁶ Iesu'a ane ne tuġune oname'ena'a, 'ahige reiro. 'Betesaida neġa ize ago diuġo'i!'

*Petero'a Iesu'e Keriso rae reiro
(Mataio 16:13-20, Luka 9:18-21)*

²⁷ Ebu Iesu'a tahi'ağa teite Kaisaria Filipi haba'a neğa neğa onamiro. Onamirote'e zamağano, Iesu'a tahi'ağa ġadiziro. 'Ahige reiro. 'Vaze vaze'a raena'a, e'e iniu rae ra'ohe?' ²⁸ Ebu zeğe'a niro. 'Vaze nu 'ane, ġa'e Ioane Babatiso rae ra'ohe. Nu'e raena'a, Elia* rae ra'ohe, ebu vaze nu'e raena'a, peroveta vazeğa 'ahoga rae ra'ohe.' ²⁹ Ane'a ġadiziro, raena'a, 'Za'a ra'etene, e'e iniu?' Petero'a raena'a, 'Ġa'e Keriso.' reiro. ³⁰ Iesu'a iraduguziro. 'Petero'a izidi ra'eta'a'e, vaze 'ahoga 'ahoga ago zo'i!'

Iesu'a aduga hidi'uma hariğa ebu rune hariğa reiro

(Mataio 16:21-28, Luka 9:22-27)

³¹ Ebu Iesu'a ġadahe ihoziro, raena'a, 'Eğe, Vaze Ubuga*ni'a aduga ġehağa hidi'uma. Ebu vaze boro boro, zuni Badi'a ġahunohau'ete'e neğa zuhi'ağa boro boro, ebu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azağani'a he'ehe'ehi'uma, ebu uğuhi'uma. Ebuni mada uğidu zamağano bare ġabode iğuni'uma.' ³² Ani'a ġoere 'adi doğo'ani rae fureniro. Ebu Petero'a Iesu ane genağano mae niro, ebu 'Ġa'e ago 'ouge ro'i!' rae roniro. ³³ Ronirotene, Iesu'a tehadu, ane tahi'a tahi'a ġiaze'ena'a, Petero ta'iroharo. 'Ahige reiro. 'Eğe mazaono'o vağino'i! Satani! Ġa'a zamare'eta'a'e, Badi'a ibio mene zamare'ohe, rehano vaze ibio zamare'ohe.'

³⁴ Ebuni ani'a vaze ġuğuvağa zuni ane tahi'a huziro. Ebu 'ahige rae ziro. 'Iniu'a eğe ġarunio hegoti'uma ro'idene, ane edeğa hağaiğa modo'i, ebuni ane satauro* heratadu, eğe ġarunio

hegoto'i! ³⁵ Mazağa ahiri moneo da'o zamare'ete'e vazegani'e, ġaboneġa sausauni'uma. Eġe veize zuni Badi'a hari manoġa veize, ahiri moneo mene zamare'ete'e vazegae'e, ġabone manoġa hidi'uma. ³⁶ Vaze 'ahogani'a haba nidu'a u'ano, ġaboneġa modine, nagini manoġa hidi'uma? ³⁷ Ane'a ane ġabone mouga veize, nagini hina e'e naeġa haġai'uma? ³⁸ Izidi'e vazae'a Badi'a mazao mene fie'ohe, ebu haġai sau'a haġae'ohe. Vaze'a eġe u'ano zuni eġe ġoere u'ano mazagaronine, eġe, Vaze Ubuga zuni ani u'ano mazagarohi'uma. E'e madaġano, eġe Mama agaġa manoġa* zamaġano, tuġure viga zaġoġa zaġoġa teite eġe'a ovali'uma.

9

¹ Ebu hena 'ahige rae ziro. 'E hubehune zi'ohe. Za nu 'ada radiu'eta'a'e, mene ruda'uma, onamo Badi'a'a gigi'a inaraġa hina ibitohanoga veize onai'uma. E'e horoni'uma.'

Iesu iraġani'a nufiro

(Mataio 17:1-13, Luka 9:28-36)

² Mada fu'o tu tiba fare enogano Iesu'a Petero, Iakobo ebu Ioane zamazadu, zeġe da'o maġa boro itiro. Ebuni zeġe ubumao Iesu iraġani'a nufiro. ³ Zuni dabuaġani'a 'uranadu, vazavazahiro. Haba nidu'a zamaġano vazae'a mene 'ouge vuzu'e dehene'ohe. ⁴ Ebuni Elia'a Mose* teite zeġe mazao fureranadu, Iesu ġoreniro. ⁵ Petero'a Iesu nina'a, 'Thore vazegae! Eme 'adama radiu'eta'a'e manoġa tauġi. Nugo taruha uġidu ogoratihi, tiba ġae veize, tiba Mose veize ebu tiba Elia veize.' ⁶ Ani aġu'a, nagini re'uma'e. E'ano'o

'ouge reiro, ze rihau rudaro 'ahine. ⁷ Ebu ġoze'a feuradu, zeġe 'uiro. Ebu ġoze zamaġanono'o ago 'ahoga igiro, raena'a, "Adi'e eġe Ubude, eġe zamarone. Ġoe'a egohano'i!" ⁸ Zeġe'a ehamarotene, vase 'ahoga mene horoniro, rehano Iesu da'o horoniro.

⁹ Ze'a maġanono'o ovairote'ea, Iesu'a ziro, raena'a, "Zae ubumao fureranate'e ġauġani'e, vase mazao ago rae fureno'i, onamo Vaze Ubugani'a runeono'o bare ġabode iġunogano."

¹⁰ Zeġe'a ani ġoere egoharo. Rehano zeġe da'o bone ġo'ane vaġiro, raena'a, 'Iesu'a runeono'o bare ġabode iġuni'uma ra'eta'a'e nagini?"

¹¹ Ebuni zeġe'a Iesu ġadinena'a, 'Nougadu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġani'a raena'a, "Ibite'e Elia'a onai'uma." ra'ohe?" ¹² Iesu'a naenaezina'a, 'ahige reiro. 'Elia'e hubehune ibite onai'uma, ġau nidu'a mae izifoga. Nougadu ibite bone buka zaġoġa zamaġano'e raena'a, "Vaze Ubuga'e aduga ġehaġa hidi'uma, ebu rae o'o'ni'uma." reido? ¹³ Rehano eġe'a zi'ohe. Elia ai onaeha, ebu vase nu'a ane mazao zeġe ura haġaiġa haġaeha, ibite buka zaġoġa zamaġano tirote'e teigena'a.'

Iesu'a, vine sau'ani'a ohoze kome'a ragano reirote'e fainiro

(Mataio 17:14-21, Luka 9:37-43a)

¹⁴ Iesu zuni Petero, Iakobo ebu Ioane, zeġe ġazaġa'a ane tahi'a fu'o tu ġazaġa fare mazao feuri 'ovoiro. Vaze ġuġuvaġani'a, zeġe fu'o tu ġazaġa fare edau ġeġezoga horoziro. Ebu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġani'a, Iesu tahi'a

tahi'a teite rotetiro. ¹⁵ Ebu vase gūgūvaḡani'a Iesu horonirotene, zaguzaganadu, ane vaḡe dure onamiro, ebu hidadu matu'oharo. ¹⁶ Iesu'a ane tahi'a ḡadizena'a, 'Zeḡe teite nagini u'ano rotete'ohe?' rae ziro. ¹⁷ Ebu vase 'ahogani'a gūgūva zamaḡanono'o naenaeni'ena'a, 'Ihore vazēḡa, e ubudehe ḡae vaḡe tutune onaeha, mazaḡa ani'e vine sau'ani'a ragano radu, ḡoeroga mene idaḡa. ¹⁸ Vine sau'ani'a agatini'etene, rahao mae feune'ohe. Hebe'anono'o busure'ohe. Ḡonoga atite'ohe, ebu ahi'ani'a taidu'ohe. E ḡae tahi'a tahi'a mazao, vine sau'a hegone bunoga veize ḡadimana rehano, ze hegone bunihi ra, rehano mene idaraneha.'

¹⁹ Amaḡe Iesu'a zina'a, 'O! Za Badi'a mazao mene fie'ete'e azaḡa! E za teite nouge da'o radiu ona'uma? E nouge ihoze oname'e'uma? Tahi'a kobe'a tutune aro'i eḡe vaḡe.' reiro. ²⁰ Zeḡe'a ane vaḡe tutune ariro. Vine sau'ani'a Iesu horonirotene, tahi'a kome'a mae ketoketoniro. Rahao higau bauriro, ebu kiure ragaviro, ebu hebe'anono'o busuriro. ²¹ Iesu'a moga ḡadiniro. 'Ahige reiro. 'No'e madaḡano ani ugi 'ahi meiro?' Mogani'a nina'a, 'Ani kome'a madaḡano meiro.' ²² Ebu raena'a, 'Iḡaiḡa ire roga zamaḡano zu vu zamaḡano, vine sau'ani'a mae feune'ohe, ani ura'e ḡaboneḡa sausaunihi raduni. Ḡa fainoga edeḡa ro'idene, vetuḡafo'i ebu danafo'i!' ²³ Iesu'a niro. '“Ḡa edeḡa ro'idene” rae ihi'ehehe? Badi'a mazao fie'ete'e vazēḡani'e, nagi gaḡa haḡaoga'e edeḡa. ²⁴ Tahi'a kome'a mogani'a ḡarihe ḡihau niro. 'Ahige reiro. 'E Badi'a mazao fie'ohe. Re-

hano eġe'a mene idaru'ete'e moneo, danaho'i!

²⁵ Iesu'a vase ġehaġani'a dure onairote'e horozitene, vine sau'a ta'iroharo. 'Ġa, vase mae uhune'ete'e zu mae babone'ete'e vineġa sau'a! Eġe'a ġa'ohe. Ane mazaono'o buano'i! Ane ragano bare ago ro'i!' ²⁶ Vine sau'ani'a ġihau ġaniġanau'ena'a, tahi'a kome'a mae ke-toketonadu, buaro. Ebu tahi'a kome'ani'a rune teige baziro. Vaze ġehaġani'a ani horonadu, ze 'ane ani rudaneha reiro. ²⁷ Rehano Iesu'a evo'ano mae ġihiniro, ebu tahi'a kome'ani'a iġune edaro.

²⁸ Iesu'a ne 'ahoga diuġirotene, tahi'aġani'a sifu sifu ġadiniro. 'Nouga'ahi emeġe'a vine sau'a hegone bunoga mene idaraneha?' ²⁹ Iesu'a zina'a, 'Vine sau'a 'ahiguġa'e kuru hina da'o hegoze buze'ohe. Mene kuraune'e, vine sau'a 'uguġani'e hegoze buzoga'e mene idaġa.'

Iesu'a rune hariġa bare reiro

(Mataio 17:22-23, Luka 9:43b-45)

³⁰ Iesu'a ane tahi'a tahi'a teite e'e haba'a mode iġnadu, Galilea haba'ano vitau on-amiro. Ebu Iesu'e ane'a noumao radiu'ete'e, vase'a ederoga mene uratiro. ³¹ Mazaġa ani'e tahi'aġa ihoze'ena'a, onamiro 'ahine. 'Ahige reiro. 'Eġe, Vaze Ubugani'e, vase'a me'uma, ebu uġuhi'uma. Ebu mada uġidu zamaġano bare ġabode iġuni'uma.' ³² Rehano ze'e, ani'a ġoerirota'a'e mene zamariro, ebu ze'a ġadinoga riharo.

Iniu'e hitagano ra'ohe?

(Mataio 18:1-5, Luka 9:46-48)

³³ Ze'a Kaperanauma neḡano feuriro. Zeḡe'a ne diugirotene, Iesu'a tahi'aḡa ḡadiziro. 'Za ibio onaate'e zamaḡano, nagini ḡo'ane onaeha?' reiro. ³⁴ Rehano ze'e mene ḡoreniro, ibio onaate'e zamaḡano iniu niḡa boro raena'a, zeḡe'a zeḡe bare ḡo'aziro 'ahine. ³⁵ Ebu Iesu'a ehoradu, ane tahi'a gaubanana aheu fare (12) huziro. Ebu 'ahige rae ziro. 'Iniu'a niḡa boro reihi reine, ani'a ane bare 'u'uḡano re'uma, ebu tuḡure vazēḡa re'uma. ³⁶ Ebu ani'a ohoze kome'a zamahanadu, zeḡe zamao ohoniro, ebu evo'a hina ohanadu, 'ahige rae ziro. ³⁷ 'Iniu'a eḡe u'ano tahi'a kome'a 'ahiguḡa mae ḡihinine, ani'e eḡe mae ḡihihe'ohe. Ebu iniu'a eḡe mae ḡihihine, ani'e eḡe da'o mene mae ḡihihe'ohe, rehano Badi'a, eḡe Mama zuni mae ḡihine'ohe.'

*Iniu'a mene rofine, ani eme danafe'ohe
(Luka 9:49-50)*

³⁸ Ioane'a Iesu niro. 'Thore vazēḡa, vase 'ahogani'a ḡae niḡano vine sau'a sau'a hegoze buzirote'e emeḡe'a horoniro, ebu emeḡe'a ani garariro, ani'e emeḡe teite mene rau'e 'ahine.' ³⁹ Rehano Iesu'a ziro. 'Ani ago gararo'i! Mazaḡa eḡe nio gigi'a inaraḡa haḡae'ete'e haḡaiḡa* haḡae'ete'e vazēḡa, e'e haḡaiḡa enogano, eḡe ni mene sausaune ḡoeri'uma. ⁴⁰ Mazaḡa eme mene rofe'ete'e vazēḡani'e, emeḡe danafe'ete'e vazēḡa. ⁴¹ E hubehune zi'ohe. Ḡae'a Keriso niḡa mae ḡihine'ete'e u'ano, iniu'a gagone vuḡa ḡanine, ani'e hubehune e'e naēḡa me'uma.'

*Haḡai sau'ano tutune ve'one'ete'e
(Mataio 18:6-9, Luka 17:1-2)*

⁴² 'Tahi'a kome'a 'ahiguḡa eḡe mazao fie'ete'e zamaḡano, iniu'a haḡai sau'ano tutune ve'onihi reine, ani'e hadi boro bagaḡa 'unuḡano autadu, davarao mae feunine, manōḡa. ⁴³ Ebu evo'o'a mae ve'o'o'idene, vari'e modo'i! Evo'o naeḡa o'o'a re'udemo, 'ouge ḡabone hidoga'e manōḡa. Hena evo'o aheu radu, radiu tuḡutuḡu ireḡa* diuḡoga'e sau'a. ⁴⁵ Ebu odaḡo'a tutu'e ve'o'o'idene, vari'e modo'i! Odaḡo naeḡa o'o'a re'udemo, 'ouge ḡabone hidoga'e manōḡa. Hena odaḡo aheu radu, radiu tuḡutuḡu ireḡa diuḡoga'e sau'a. ⁴⁷ Ebu ubumaḡo'a tutu'e ve'o'o'idene, ḡude modo'i! Ubumaḡo tiba re'udemo, 'ouge Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'a diuḡoga'e manōḡa. Hena ubumaḡo aheu radu, radiu tuḡutuḡu ireḡa diuḡoga'e sau'a. ⁴⁸ E'e haba'ano radiu tuḡutuḡu idiḡa ḡehaḡani'a, vase ahi'a au radiu'e'uma, zuni ireḡani'e mene vida'uma.

⁴⁹ Vaze nidu'a'e ire hina dehezi'uma. ⁵⁰ Dama'e manōḡa, rehamo dama'a aberaune, nouge nouge bare inini'uma? Zama'a manorifine, dama zamao to'i, zuni nabudizeta tone radiu tiburano'i!

10

*Iesu'a roḡae hegone'ete'e ḡoe'a ihoziro
(Mataio 19:1-12, Luka 16:18)*

¹ Iesu'a e'e haba'a mode iḡunadu, Iudea haba'a onamiro. Ebu Ioridana vuḡano fariro. Ebu vase ḡuḡuvaḡani'a ane vaḡe bare isau onairo. Iesu ani, ane'a iḡaiḡa haḡaidote'e teige, ihoziro. ² Ebu Farisea azaḡa nu'a Iesu tuhune nurifine ani vaḡe aradu ḡadiniro, raena'a, "Vaze 'ahogaḡani'a inuga

hegonoga'e idaḡahehe?" ³ Iesu'a naenaezina'a, 'ahige reiro. 'Mose goro ḡoe'a'e nouge ra'ohe?' ⁴ Zeḡe'a niro. 'Mose'a raena'a, ohoze'a inuga hegonoga veize, fefa teadu, inuga ha'uma, ebu hegoni'uma.' ⁵ Rehano Iesu'a ziro. 'Za'e teḡaze riḡa 'ahine, Mose'a goro ḡoe'a 'adi tiro. ⁶ Rehano ḡadaheḡano, Badi'a'a haba nidu'a haḡairote'e zamaḡano, "Badi'a'a ohoze zu roḡae haḡairo. ⁷ E'ano'o ohoze'a vi'a moga muhizi'uma, ebu ani inugeta tibura'uma, ⁸ ebu ani anine aheu rehano tiba re'uma." E'ano'o ze'e mene aheu, rehano tiba. ⁹ E'ebano'o Badi'a'a tibunirota'a'e, vaze'a mene 'a'ani'uma.'

¹⁰ Vesu'u zeḡe'a neo diuḡi' onamirotene, Iesu, tahi'aḡani'a ḡadiniro. Ani'a ihozirote'e moneo ḡadimaro. ¹¹ Ebu Iesu'a ziro. 'Iniu'a inuga hegonadu, roḡae 'ahoga meine, a'e ani'a inuga ḡahine ahete'ete'e haḡaiḡa teite idaḡa. ¹² Ebu roḡae'a i'a modadu, ohoze 'ahoga meine, ani zuni i'a ḡahine ahete'ete'e haḡaiḡa haḡae'ohe.'

Iesu'a tahi'a kome'a kome'a veize Badi'a uminiro

(Mataio 19:13-15, Luka 18:15-17)

¹³ Vaze nu'a Iesu vaḡe eneze zamaze onairo, Iesu'a evo'a ranao touga veize. Rehano Iesu tahi'a tahi'a'a roziro. ¹⁴ Iesu'a e'e horonirotene, zamaḡa ḡuginiro. Ebu tahi'aḡa ziro. 'Tahi'a kome'a kome'a tuḡuzo'i, eḡe vaḡe aroga! Ago gararo'i! Mazaḡa Badi'a'a ibitohau'ete'e vazēḡa'e, tahi'a kome'a kome'a teige Badi'a ḡoere igi'ete'e vazēḡa. ¹⁵ E hubehune zi'ohe. Iniu'a tahi'a kome'a teige, Badi'a'a ibitohau'ete'e mene mae ḡihinine, Badi'a'a mene

ibitoha'uma.' ¹⁶ Ebu Iesu'a tahi'a kome'a tiba
tiba ohane ġihinadu, manina tiro, ebu evo'a zeġe
ranao teadu, Badi'a uminiro.

Ma'ora vazegħa

(Mataio 19:16-30, Luka 18:18-30)

¹⁷ Iesu ani'a iġunadu, ibio onamirotene, ohoze
'ahogani'a dure onairo, ebu Iesu babagano
obena hina tuġadu, ġadiniro. 'Ihore vazegħa
manoġa, e nagini haġaine, ġabone tuġutuġu
hidi'uma?' ¹⁸ Ebu Iesu'a nina'a, 'ahige reiro. 'Ġa
nougaduni "E manoġa" ra'ohe? Vaze manoġa'e
o'o'a. Rehano Badi'a da'o'e manoġa. ¹⁹ Ġa'e
Mose goro ġoe'a edegħa. A'e "Vaze ago mano'i.
Inugo ago ġahine aheto'i. Ago ġonotano'i. Ago
ġurire ġoero'i. Ago 'u'uru mo'i. Vi'u mogo
gubazo'i." ²⁰ Ebu ani'a Iesu niro. 'Ihore vazegħa,
e'e kobeġanono'o onao izidi, Mose goro ġoe'a
e'e nidu'a haġaido.' ²¹ Iesu'a ubuma 'ue, ane
ġianiro, matu'oharo, ebu 'ahige rae niro. 'Ġa'e
gau 'ahoga ize mene haġaeha. Onamo'i! Ġae
tohe zuni habaġo nidu'a hoite modo'i, ebu e'e |
imoni|rġa'e toheze o'o'a azaġa zeno'i! 'Ougine,
ġabone manoġa me'uma Badi'a mazao. Ebuni
eġe ġarunio aro'i!' ²² Ani'a e'e ġoe'a igirotene,
vetuġararo. Ebu zamaġa are'ena'a, onamiro,
mazaġa ani'e ma'ora* vazegħa 'ahine.

²³ Iesu'a tahi'aġa ġiaze ragavadu, 'ahige rae
ziro. 'Ma'ora vazegħa'e, Badi'a'a ibitohau'ete'e
vazegħa rouga'e riġa bagaġa.' ²⁴ Ebu zeġe'a e'e
ġoe'a igirotene, zaguzagaro. Rehano Iesu'a bare
ziro. 'Eġe tahi'a tahi'a, Badi'a'a ibitohau'ete'e
vazegħa rouga'e riġa bagaġa. ²⁵ Kamero'e niduru

ho'oga diugoga'e riġa. Rehano ma'ora vazegħa'e Badi'a'a ibitohau'ete'e vazegħa rouga'e ufeta riġa.” ²⁶ Ze e'e igirotene, zamaze nidu'a zaguza-garo, ebu Iesu niro. 'Ahige reiro. "Ougine, iniu'a da'o ġabone hidi'uma?" ²⁷ Iesu'a ġiazadu, ziro. 'Vaze ane'a bare ġabone hidoga'e mene idaġa, rehano Badi'a'a vase ġabozi'uma. Mazaġa ani'e gau nidu'a haġaoga idaġa.' ²⁸ Petero'a Iesu ġoreniro. 'Ġiano'i! Eme tohe nidu'a modadu, ġae ġaruna hegote'ohe' ²⁹ Iesu'a rae ziro. 'E hubehune zi'ohe. Vaze 'ahogani'a neġa, negoġa, ezeġa, vi'a, moga, eneġa ga haba'a, eġe u'ano zu Badi'a hari manoġa u'ano modine, ³⁰ ani izidi madaġano ġae sinahu e'e bare me'uma. Neġa, negoġa, ezeġa, vi'a, eneġa ebu haba'a bare me'uma, rehano aduga zuni hidi'uma. Ebu mada ġonagani'a onaine, ġabone tuġutuġu* me'uma. ³¹ Rehano ibite'ete'e azaġa ġehaġa'e vesi'uma, u vese'ete'e azaġa ġehaġa'e ibiti'uma.'

*Iesu'a ġae uġiduġano ane rune hariġa reiro
(Mataio 20:17-19, Luka 18:31-34)*

³² Iesu ebu ane tahi'a tahi'a'a, Ierusalem a ibiġano oname'egano, Iesu'a ibitiro. E'e ġianirotene, ze'e zaguzagaro. Hegotirote'e azaġa zuni riharo. Ebu Iesu'a ane tahi'a gaubanana aheu fare (12) bare huze on-airo. Ebu nagini'a ane mazao furera'uma, e'e ihoziro. ³³ 'Ahige reiro. "Ġiano'i, eme'e Ierusalem ite'ohe, ebu eġe, Vaze Ubugani'e dibu'o vazegħa ġihi'aġihi'a zu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġani'a obohe ti'uma. Ebu zeġe'a raena'a, 'Ġa'e ruda'uma,' re'uma. Ebu Badu'a

aḡu'a azaḡa* 'evoreo ri'ih'i'uma. ³⁴ Zeḡe'a ḡirihoni'uma, so'abide vahi'uma, masihi'uma, ebu uḡuhi'uma. Ebuni mada uḡidu zamaḡano, bare ḡabode iḡuni'uma.'

*Iakobo ebu Ioane'a Iesu uminiro
(Mataio 20:20-28)*

³⁵ Zebedeo ubuga, Iakobo zuni Ioane'a Iesu vaḡe onaadu, 'ahige rae niro. 'Ihore vazēḡa, eme gau 'ahoga ḡae'a haḡaofoga ra'ohe.' ³⁶ Iesu'a ḡadize'ena'a, 'Za ura'e, e'a nagini haḡao zinihi ra'ohe?' ³⁷ Ze'a raena'a, 'Ḡae'a zuhi'a me'uma madaḡa mo'idene, eme aheu, 'ahoga eda'e moneo, 'ahoga kauri moneo ohofo'i, eme nife boro reifine.' ³⁸ Rehano Iesu'a zina'a, 'Za'e aḡu'a, nagini umide'eta'a'e. Eḡe'a gage'ete'e bioḡa'e aduga hidi'ete'e bioḡa, zae zuni e'e hina gagi'umahehe? Zuni eḡe baptizohi'uma baptizoḡa hina zae zuni baptizozi'umahehe?' ³⁹ Zeḡe'a 'O'e' rae niro. Ebu Iesu'a zina'a, 'Eḡe'a gagi'uma bioḡa'e, zae zuni e'e hina gagi'uma, zuni eḡe baptizohi'uma baptizoḡa hina, zae zuni baptizozi'uma. ⁴⁰ Rehano eda'ehe naeo zuni kaurihe naeo ehor'i'uma azaḡa'e, eḡe 'ane mene re'uma. Rehamo e'e haba'a'e, Badi'a'a ohozi'uma reirote'e azaḡani'a da'o ehor'i'uma.' ⁴¹ Iesu tahi'a gaubanana (10)'a e'e igirotene, Iakobo zuni Ioane mazao maḡuniro. ⁴² Ebu Iesu'a huze nu'ozadu ziro. 'Za edeḡa, avo'a haba'a zamaḡano, zuhi'a rae zi'ete'e azaḡani'a, e'e ne azaḡa ibitozini'ohe ebu zeḡe ḡihi'a azaḡani'a ze urate'ete'e idunaḡano ne azaḡa raḡano haḡae'ohe. ⁴³ Rehano za'e ago 'ouge

haḡao'i! Zae bo'aḡano iniu'e ḡihi'a reihi reine, ani'e zae tuḡure vazega heuḡa rae re'uma. ⁴⁴ Ebu iniu'a niḡa boro reihi reine, ani'e, zae nidu'a veize tuḡure igi'ete'e vazega re'uma. ⁴⁵ Mazaḡa eḡe, Vaze Ubugani'a onairota'a'e, mene vase'a eḡe tuḡure egoga veize, rehamo eḡe'a vase tuḡure haḡaoga veize, ebuni vase ḡehaḡa sau'a u'ano, eḡe ḡabone hina Badi'a dibu'ohanoga veize.'

*Ieriko neḡano ubumaḡa kuruḡa fainiro
(Mataio 20:29-34, Luka 18:35-43)*

⁴⁶ Iesu ebu ane tahi'a tahi'ani'a Ieriko neḡano feuriro. Ebuni Iesu ani, ane tahi'a tahi'a ebu vase ḡuḡuvaḡa teite Ieriko neḡa mode oname'enogano, ubumaḡa kuruḡa zuni umido vazega, niḡa Batimeo'a ibi genaḡano ehore radiro. Ani'e Timeo ubuga. ⁴⁷ Ani'a Iesu, Nazareta ne vazega hanite onairote'e igirotene, huau iḡuniro. 'Iesu, Davida Ubuga, eḡe vetuḡaho'i!' ⁴⁸ Vaze ḡehaḡani'a rone'ena'a, 'Hezoa!' rae niro. Rehano ani bare ḡihau bagaḡa huario. 'Davida Ubuga, eḡe vetuḡaho'i!' ⁴⁹ Ebu Iesu'a edanadu, 'ahige reiro. 'Hune aro'i.' Ebu ubumaḡa kuruḡa vazega huniro. 'Ahige rae niro. 'Zamaḡo tiba hano'i! Iḡuno'i! Ani'a huḡade'ohe.' ⁵⁰ Ane'a ogote'ete'e dabuḡa modadu, ḡarihe iḡuniro, ebu Iesu vaḡe onamiro. ⁵¹ Iesu'a ḡadiniro. 'Ḡa ura ḡa mazao nagini haḡaihi?' Ubumaḡa kuruḡa vazegani'a niro. 'Ihore vazega, e ehamatihi ra'ohe.' ⁵² Ebu Iesu'a niro. 'Onamo'i! Ḡae'a Badi'a mazao fie'ete'e'a ḡae bare

fai'eha.' Ebu ġarihe hune ubumaġa ra'arotene, Iesu ġarunio hegotiro.

11

Iesu Keriso'a Ierusalem neġa diuġiro
(*Mataio 21:1-11, Luka 19:28-40, Ioane 12:12-19*)

¹ Iesu'a, ane tahi'a tahi'a teite Ierusalem neġa hanitiro, ebu ne aheu, niġa Betefage ebu Betania zuni hanitiro. Ebu Olive maġa uhiġano bone, Iesu'a tahi'aġa aheu tuġuziro, ² ebu ziro. 'Zazore mone neġa onamo'i. E'e neġano feurine, vase'a ize mene ehorirote'e |idoniki|r ubuga batune touga horoni'uma. Fuhi'adu mae onao'i. ³ Vaze'a ġadizena'a, "Za nagini nouge'ohe?" ro'idene, 'ahige rae zo'i. "Zuhi'a Boro'a urate'ohe. Vesu'u bare mae onai'uma." '

⁴ Ze onamiro, ebu |idoniki|r ubuga ibiheta genaġano batune touga horoniro. Ani'e ibio edau radiro, ebu zeġe'a fuhi'iro. ⁵ E'ea edau radirote'e azaġani'a ġadiziro. 'Ahige reiro. 'Za nougadu |idoniki|r ubuga e'e fuhi'e'ohe?' ⁶ Ebu ze'a naenaezina'a, Iesu'a zirote'e ġoe'a zirotene, tuġuze onamiro.

⁷ Ze'a |idoniki|r ubuga Iesu vaġe mae onairo. Ebu zeġe dabua |idoniki|r ġarugano hirau tirotene, Iesu'a e'e rana ehoriro. ⁸ Ebu vase ġehaġani'a zeġe dabua ibio hirau tiro. Vaze nu'e, ire ezaga rouġeita butuono'o vari'e madu, ibi rana tiro. ⁹ Ebu Iesu zamao onamirote'e, zu ġaruna onamirote'e azaġani'a, rae huau'ena'a, 'ahige reiro.

'Hosana! * Badi'a niḡa mae ḡihino'!
 Zuhi'a Boro niḡano onae'ete'e vazega
 matu'ohatihi!' ¹⁰ Emege mama Davida'a
 ibitoharote'e e'e madaḡani'a onai'uma.
 Matu'ohatihi! Hosana! Hitanao Badi'a
 niḡa mae ḡihino'!

¹¹ Ani'e Ierusalem neḡano feuriro, ebu Badi'a
 ḡahunohau'ete'e Neḡa* zamaḡano diuḡiro. Gau
 nidu'a ḡiane ragave hauḡirotene, ḡoravararo
 'ahine, tahi'aḡa teite Betania neḡa bare onamiro.

Iesu'a |ifigi|r ireḡa roniro
 (Mataio 21:18-19)*

¹² Irarirotene, oherebau Iesu ebu ane tahi'a
 tahi'a'a, Betania neḡanono'o vinini tare onairo.

¹³ Ebu |ifigi|r ireḡa rouḡeta haba faḡanono'o
 moneni horonirotene, Iesu'a |ifigi|r ireḡa u'a
 onamiro, huga ḡianoga rae. Ani'a uhiḡa on-
 airotemo, huga o'o'a. Rouḡa da'o horoniro.
 Mazaḡa |ifigi|r'a mene hudau'ete'e madaḡa.

¹⁴ Ebu Iesu'a |ifigi|r ireḡa niro. 'Vaze'a ḡa hugo
 mene bare a'uma onamo tuḡutuḡu, mazaḡa ḡa'e
 mene bare huda'uma.' Ebu ane tahi'a tahi'a'a
 Iesu'a reirote'e igiro.

*Iesu'a hoihoi azaḡa Badi'a ḡahunohau'ete'e
 Neḡaono'o uhiziro*

(Mataio 21:12-17, Luka 19:45-48, Ioane 2:13-22)

¹⁵ Iesu ebu ane tahi'a tahi'a, Ierusalem neḡa
 bare itirotene, Badi'a ḡahunohau'ete'e Neḡa
 diuḡiro. Iesu ani, Badi'a ḡahunohau'ete'e Neḡa
 zamaḡano, ḡahunohanoga veize hoite'ete'e hoi-
 hoi azaḡa, uhize ḡururuziro. Iudea |imoni|

r hina senise'ete'e azağa fatağa, zuni tubugo niniğa hoite'ete'e azağa ehorō gāuğa mae ġihuniro. ¹⁶ Ebu vase garariro. Badi'a ġahunohau'ete'e Neğa zamaġano tohe odohe diuġe oname buanoga mene uratiro. ¹⁷ Ebu ani'a ihoze'ena'a, 'ahige rae ziro. 'Buka zaġoġa zamaġano 'ahige tiro ga? “Eġe ne'e vase nidu'a kuru neğa re'uma” Rehano zae'a eġe kuru neğa zamaġano ġonore monede haġae'ohe.'

¹⁸ Badi'a ġahunohau'ete'e neğa zuhi'ağa, zuni Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġani'a, e'e hariğa igirotene, Iesu manoga ibiğa vaġiro. Mazağa vase nidu'a ani'a ihoze'ete'e egadu, zaguzagaro 'ahine, Iesu rihoniro. ¹⁹ Ġorava urirotene, Iesu ebu ane tahi'a tahi'a, Ierusalem neġanono'o bare Betania neğa onamiro.

| iFigi | r ireġani'a rorarote'e moneo Iesu'a ihoziro

(Mataio 21:20-22)

²⁰ Oherebau ibio onamirote'eba, | ifigi | r ireġa horoniro. Ane huga mo'aġanono'o rorau ovoiro taiga. ²¹ Ebu Petero'a, Iesu'a | ifigi | r ireġa nirote'e ġoe'a zamariro. Ebu Iesu niro, raena'a, 'Ihore vazęa, ġiano'i! Ġae'a rone sausaunate'e | ifigi | r ireġa roraneha.' ²² Ebu Iesu'a nae-naeziro. 'Badi'a mazao fio'i! ²³ E hubehune zi'ohe. Iniu'a maġa 'adi nina'a, “Ġihitadu, davara zamaġano buano'i” rae re'uma. Ebu zamaġa mene 'ada'adi'uma. Zuni ane'a rate'e haġaiġa hubehune furera'uma rae zamari'uma. 'Ouge Badi'a mazao fine, hugani'a ane mazao furera'uma. ²⁴ E'ano'o zi'ohe. Nagini nagini

kurau'ena'a, umidi'uma. Ebu hubehune e'e hidi'uma rae zamaradu, fi'uma. 'Ouge haḡaine, huga hidi'uma. ²⁵ Za'a edanadu, kuraune, vaze'a zae mazao haḡai sau'a haḡaate'e rae modo'i. 'Ougine, moze adureo radiu'ete'e'a zae haḡai sau'a zuni rae modi'uma.'

Ierusalem zui'aḡa azaḡani'a Iesu gigi'aḡa ḡadiniro

(Mataio 21:23-27, Luka 20:1-8)

²⁷ Ze Ierusalem neḡano bare feuriro. Iesu'a, Badi'a ḡahunohau'ete'e Neḡa zamaḡano oname'enogano, Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zui'aḡa boro boro, zuni Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa, ebu vaze boro boro'a, ani vaḡe onairo. ²⁸ Ebu zeḡe'a ḡadiniro. 'No'e gigi'aḡa hina haḡai e'e haḡae'ohe? Iniu'a e'e gigi'aḡa ḡaniro?'

²⁹ Iesu'a naenaenziro. 'Eḡe'a ḡadimu tiba ḡadizi'uma. Zae'a naenaehine, eḡe'a zi'uma, no'e gigi'aḡa hina haḡai 'ahi haḡae'ohe. ³⁰ Ioane'a zinirote'e bapatizoḡa'e, Badi'aono'o ga vazeono'o? Naenaeho'i.'

³¹ Zeḡe'a zeḡe da'o neneḡaniro. 'Ahige reiro. 'Badi'aono'o reine, ani 'ahige re'uma. "Tena nougadu ani ḡoere mene mae ḡihinido?"

³² U "Vazeono'o reine, ..." ' Vaze ḡehaḡani'a maḡuni'uma rihoniro. Mazaga vaze nidu'a 'ahige rae zamariro, Ioane'e hubehune peroveta vazeḡa.

³³ E'ano'o Iesu naenaenziro. 'Ahige reiro. 'Eme aḡu'a.' Ebu Iesu'a ziro. 'Eḡe zuni no'e gigi'aḡa hina haḡai 'ahi haḡae'etadi mene ihozi'uma.'

12

| iVaini| r* mebağa ġiane'ete'e azağa hariğa idaidağa

(Mataio 21:33-46, Luka 20:9-19)

¹ Iesu'a hari idaidağa hina ġoreziro. 'Vaze 'ahogani'a |ivaini| r mebağa ġoraro, ebu hadi ġabiriğa meraro. | iVaini| r mağa edene gige'ete'e iduğa hadi rana hu'iro. Ehamu'ete'e taruhağa hitanao hadi hina haġairo. Ebu e'e mebağa, meba ġiane'ete'e azağa ziniro, ane veize gauoga veize. Ebu avo'a haba'a onamiro.

² | iVaini| r mağa hirive'ete'e madağa feurirotene, tuġure vazega meba ġiane'ete'e azağa vaġe tuġune onamiro, |ivaini| r mağa nu mouga veize. ³ Rehano ze'a obone teadu bouniro, ebuni evo'a isoğa tuġune baroniro. ⁴ Tuġure vazega 'ahoga hena bare tuġuniro. Rehano ze'a vadigano maro, ebu mazagarone runiro. ⁵ Hena 'ahoga tuġuniro, rehano mau runiro. Vaze ġehağa zuni tuġuzi, rehano nu bouziro, nu zimi ruzi. ⁶ Ane mazao ize tiba da'o'e'e, ane ubuga zamarone. Ġonagano, ani tuġune'ena'a, 'ahige reiro. 'Ani eġe ubude 'ahine, ġoe'a egoha'uma.' ⁷ Rehano ani'a feurirotene, meba ġiane'ete'e azaġani'a neneġane'ena'a, 'ahige reiro. 'Tahi'a 'adi'e meba vazega iġu'a me'uma vazega. Aro matihi! Mebağa'e emeġe'a me'uma.' ⁸ Ebu ze'a obone teadu, mau runiro, ebuni |ivaini| r mebağa enogano modiro.

⁹ | iVaini| r mebağa vazega'e nagini nougi'uma? Ani'e onaadu, meba ġiane'ete'e

azağa zimi hauği'uma. Ebuni |ivaini|r mebağa vase 'ahoga 'ahoga zini'uma. ¹⁰ Za buka zağoga zamağano, 'ahige tirote'e goe'a'e me'odiro ga?

“Ne ogoru'ete'e azağani'a mene uratadu, mae modirote'e hadiğani'e, gağa boro hadiğa re'uma. ¹¹ 'Adi'e Zuhi'a Boro'a hağairote'e hağağa. Emeğe'a giane'etene, manoga tauği.”

¹² Iesu teite goerirote'e azağani'a, hari idaidağa 'ahi'e zeğe veize reirote'e ederirotene, ze ura Iesu obone tihi reiro. Rehano vase guğuvağa rihoziro. E'ano'o Iesu modadu onamiro.

*Roma zuhi'ağa ani |itakisi moni|rğa
(Mataio 22:15-22, Luka 20:20-26)*

¹³ Iudea vase boro boro'a, Farisea azağa zu Heroda teite rau'ete'e azağa Iesu mazao tuğuziro, ane goere gonaga egoga raduni. ¹⁴ Ze ani vađe onairo, ebu 'ahige reiro. 'Thore vazega, eme edega, ga'e huga da'o ra'ete'e vazega, zuni vase mazao mene rihau'ete'e vazega. Mazağa ga vase tohe mene giane'ete'e vazega. Rehano goere huga hina Badi'a ibi ihofe'ohe. E'ano'o gadimu'ohe. Roma zuhi'ağa |itakesi moni|rğa haune, idağa ga mene? Eme |itakesi|r nağa ha'uma ga mene?

¹⁵ Rehano Iesu ani edega, ze zamaze nufe zamariro. Zeğe goere teite mene idağa. Ebu 'ahige reiro. 'Za nougadu so'ohihi ra'ohe? |iMoni|r hadiğa odohe aro'i, eđe gianifine.' ¹⁶ Ze tiba odohe ariro. Iesu'a madu gadiziro. 'Iniu

vine ebu iniu ni 'ahi'e'e?' Zeḡe'a naenaeniro. 'Roma zuhi'aḡa ni ebu viga.'

¹⁷ Iesu'a ziro. 'Roma zuhi'aḡa* | imoni | r'e Roma zuhi'aḡa ane hano'i, ebu Badi'a | imoni | r'e Badi'a ane hano'i!' Ebu zeḡe huga ani ḡoereono'o zaguzagaro.

*Runeono'o bare iḡuni'uma ḡoe'a
(Mataio 22:23-33, Luka 20:27-40)*

¹⁸ Sadukea azaḡa* Iesu vaḡe onairo. Ze'e 'ahige zamariro. Rune azaḡani'e mada ḡonagano mene iḡuni'uma. Zeḡe'a Iesu ḡadiniro. 'Ahige reiro.

¹⁹ 'Thore vazega, Mose'a emeḡe veize 'ahige tiro. "Vaze 'ahoga negoḡa rudaune, rehano ane inuga ubuga o'o'a reine, ane negoḡani'a bare me'uma, ebu negoḡa veize ubuga fureni'uma" ²⁰ Negoḡa nidu'a fu'o tu aheu fare (7) radiudo. Negoḡa ibi'a'e hahuriro, ebu rudaro, rehano ubuga o'o'a.

²¹ Negoḡa aheugani'a ḡozobaḡa teite hahuriro. Rehano rudaro, ebu ubuga o'o'a. Ebu negoḡa uḡiduḡa zuni hahuriro, rehano haḡai idaḡani'a fureraro.

²² Ebu negoḡa nidu'a fu'o tu aheu fare'a tiba tiba ḡozoba teite hahuriro, rehano nidu'a rudau hauḡadu, ubudeze o'o'a. Hena vesu'u ḡozoba zuni rudaro. ²³ Runeono'o bare iḡuni'uma madaḡano, ani'e iniu inuga re'uma? Mazaḡa ohoze fu'o tu aheu fare teite hahuriro 'ahine.'

²⁴ Iesu'a 'ahige rae ziro. 'Za hube ve'ore'ohe. Buka zaḡoḡa huga mene ma'ohe, zuni Badi'a gigi'a aḡu'a. ²⁵ Runeono'o bare iḡuni'uma madaḡano, ze'e mene hahuri'uma, rehamo ze'e adureo radiu'ete'e aneruḡa heuḡa. ²⁶ Za'e

runeono'o iḡuni'uma ga mene, ḡadimu'ehehe? Mose buka zamaḡano butu hariḡa'e'e. Za e'e hariḡa me'odiro ga, Badi'a'a Mose nouge nouge nirote'e? A'e 'ahige reiro. "E'e Aberahamo* Badi'a, zu Isako* Badi'a, ebu Iakobo* Badi'a." ²⁷ Ani'e mene rune azaḡa Badi'a, rehamo ḡabone azaḡa Badi'a. Ze ahirize'e rudaro, rehano vineze ize ḡaboga. Za'e ve'oḡa boro bagaḡa.'

Goro ḡoe'a ḡihi'a

(Mataio 22:34-40, Luka 10:25-28)

²⁸ Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e vazēḡa 'ahogani'a onairo, ebu zeḡe'a ḡo'anirote'e igiro. Iesu'a faifairu naenaenzirote'e igirotene, Iesu ḡadiniro. 'Goro ḡoe'a nidu'a zamaḡano no'e goro ḡoe'a'e ḡihi'a?' ²⁹ Iesu'a naenaeniro, raena'a, 'Goro ḡoe'a ḡihi'a hune'e 'ahi'e'e. "Isaraela* azaḡa, ego'! Zuhi'a Boro, emeḡe Badi'a'e ane da'o Zuhi'a tibuhuga. ³⁰ Ebu zamaḡo nidu'a hina, ḡaboneḡo nidu'a hina, zamaroḡo nidu'a hina, inaraḡo nidu'a hina Zuhi'a Boro, ḡae Badi'a zamaro'i!" ³¹ Goro ḡoe'a 'ahoga, e'e hegotoga'e 'ahi'e'e. "Ḡae'a ḡae bare zamare'ete'e teige, nabugo zuni zamaro'i!" Goro ḡoe'a aheu 'adi'e ḡoere boro. Goro ḡoe'a 'ahoga 'ahogani'a ḡoere aheu 'adi mene vitinoga.'

³² Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e vazēḡani'a naenaeniro, raena'a, 'Manoḡa tauḡi! Ihore vazēḡa, ḡa'e hube hugano ḡoere'ohe. Badi'a'e tiba. 'Ahoga'e o'o'a. ³³ Ebu zamaḡa nidu'a hina, edeḡa nidu'a hina, inaraḡa nidu'a hina, Badi'a zamare'ete'e, zuni vase'a ane bare zamare'ete'e teige, nabuga zuni zamare'ete'e, e'e haḡaiḡa'e

boro bagaḡa. Ġau nunu Badi'a hau'ete'e haḡaiḡa zaḡoḡa'e, e'e haḡaiḡani'a vitinoga.' ³⁴ Ebu ani'a doḡo'ani naenaenirote'e, Iesu'a igirotene, 'ahige rae niro. 'Ġa nariga Badi'a'a ibitohau'ete'e vazegā ra'ohe.' E'e enogano vase nidu'a ani ḡadinoga riharo.

Keriso'e Davida ubuga zu Davida Zuhi'a

(Mataio 22:41-46, Luka 20:41-44)

³⁵ Ebu Iesu Badi'a ḡahunohau'ete'e Neḡa zamaḡano ihozirote'ea, 'ahige reiro. 'Nouga'ahi Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡani'e 'ahige ra'ohe, Keriso'e Davida ubuga? ³⁶ Mazaḡa Davida ani, Vine Zaḡoḡani'a edeḡa hanadu, 'ahige reiro.

“Badi'a'a eḡe Zuhi'a, Keriso 'ahige rae niro.

Eḡe eda'e moneo ehoroi, onamo ḡae teite utite'ete'e azaḡa odaḡo 'u'uḡano edeze ḡahizi'uma.”

³⁷ Davida 'ane'a, e'e vazegā hune'ena'a, Zuhi'a reiro. 'Ougine, ani'e nouge nouge Davida ubuga?' Ebu vase ḡuḡuvaḡa matu'uzeta Iesu ḡoere igiro.

Iesu'a Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa haḡai u'ano haramo ziniro.

(Mataio 23:1-36, Luka 20:45-47)

³⁸ Iesu'a ihozirote'e zamaḡano, 'ahige reiro. 'Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa ḡiazo'i! Ze niguzoga raduni, dabua faḡa haḡaadu, oname onae'ohe, ebu vase vase'a ne hunio hidine, zuhi'a raduni, gubaze ḡorezihi ra'ohe.

³⁹ Iuda kuru neḡa zamaḡano, vase boro boro'a ehore'ete'e haba'ano ehorihhi ra'ohe, ebu

tiburu ogau'ete'e haba'ano zuni, ehoru haba'a manoga'ano da'o ehorihira'ohe. ⁴⁰ Ebu gōzoba so'onadu, tohega nidu'a meine'ohe, zuni kuru faga gurire kurau'ohe. E'ano'o zega hagai sau'a, e'e naega'e boro bagaga me'uma.'

*Gōzoba'a Badi'a gahunanirote'e |imoni|rğa
(Luka 21:1-4)*

⁴¹ Iesu ani, Badi'a gahunani'ete'e |imoni|r mauaga uhiḡano ehoriro. Vaze gēhagani'a maua zamaḡano |imoni|r ufirote'e giane radiro. Ma'ora azaḡa gēhagani'a |imoni|r boro ufiro. ⁴² U tohega o'o'a gōzobaḡani'a onaadu, |imoni|r komega aheu ufiro. A'e toea aheu heuga. ⁴³ Ebu Iesu'a tahi'aga huze nu'oziro, ebu 'ahige rae ziro. 'E hubehune zi'ohe. Tohega o'o'a gōzobaḡani'a ofata'a'e, vaze 'ahoga 'ahogani'a ofate'e teite mene idaḡa. Gōzoba'e boro bagaga ofeha. ⁴⁴ Mazaḡa ma'ora azaḡani'a ofata'a'e, zega |imoni|r gēhagaono'o tahiḡa da'o ofeha. Rehano gōzoba 'adi'e ane mazao radiu'ete'e moniga nidu'a ofeha. Ani'a ogomuḡa hoite a'uma moniga nidu'a ufi hauḡeha.'

13

*Kuru Neḡa Fahe Hauḡi'uma rae Reiro
(Mataio 24:1-2, Luka 21:5-6)*

¹ Iesu ani Badi'a gahunohau'ete'e Neḡanono'o buarotene, ane mazaono'o edega ma'ete'e vazeḡa 'ahogani'a 'ahige rae niro. 'Ihore vazeḡa, ḡiano'i! Hadi iraḡa zuni ne iraḡa 'adi nugo ḡiano'i! Manohuga tauḡi!' ² Rehano Iesu'a nina'a, 'ahige reiro. 'Ne boro 'adi horone'ehehe?

Hadi 'ahoga hadi 'ahoga ani ranao mene radi'uma madağa onai'uma. Agire azağa nidu'a fahe ruruni'uma.'

*Mada ġonagano ibiti'uma haġaiġa
(Mataio 24:3-14, Luka 21:7-19)*

³ Iesu ani Olive maġano, a'e Badi'a ġahunohau'ete'e Neġa naenaġano ehorirotene, Petero, Iakobo, Ioane ebu Aniderea zeġe'a sifu ġadiniro. ⁴ 'Efo'i! A'e no'e madaġano? E'e haġaiġa nidu'a furera'uma madaġano, nagi haġai nu badeġani'a ibite furera'uma?' ⁵ Iesu'a zina'a, 'ahige reiro. 'Za Ġiano'i! Hena vaze'a tutuze so'ozi'uma. ⁶ Vaze ġehaġani'a eġe ni radu onai'uma, ebu 'ahige re'uma. "E'e Keriso" Ebu vaze ġehaġa tutuze so'ozi'uma. ⁷ Uti hariġa, haba hani'a, ga haba faġanonono'o ego'idene, ago rihano'i! 'Adi'e furera'uma ġauġa, rehano mada ġonaga'e ize, izema. ⁸ Mazaġa avo'a neġani'a, avo'a neġa teite utiti'uma. | iGavamani | r 'ahogani'a, | igavamani | r 'ahoga teite utiti'uma. Haba nunu zamaġano haba'a hagari'uma. Zaga zuni hia'uma. Rehano a'e ġadaheġano aduga hidi'ete'e da'o. Aduga nu ize mene fureraneha.

⁹ Zae'a bare dugute to'i! Mazaġani'e kanisoro azaġa zamao ohoze ti'uma. Ebuni Iuda kuru neġa zamaġano bouzi'uma. Eġe u'ano, | igavamani | r vazeġa zu zuhi'a, zeġe zamao eda'uma. Ebu zeġe ubumao eġe hari manoga rae fureni'uma. ¹⁰ Mada ġonaga ize, izema mougano, Badi'a hari manoga'e, haba nidu'a zamaġano haramo zini'uma. ¹¹ Ebu no'e madaġano oboze teadu, kotao ohozo'idene,

nagini gōe'a re'uma rae, ago zamare bo-rofo'i! Madaḡani'a feuro'idene, zae'a gōeri'uma gōe'a zini'uma. Za'e e'e da'o rae fureno'i! Mazaḡa zae'a gōeri'uma gōe'a'e, zae'a mene gōere'ohe. Rehano Vine Zaḡoḡani'a gōere'ohe. ¹² Negoḡani'a negoḡa revohanadu, ma'uma. Ebu mogani'a ubuga revohanadu, ma'uma. Ebu ubudeze'a vi'a moga maḡuno zini'uma, ebu runeo tuḡuzi'uma. ¹³ Vaze vaze nidu'a eḡe ni u'ano, za he'ehe'ezi'uma. Rehano edau gigaru onamo meite'e vazeḡa'e ḡabone hidi'uma.

*Sausauze'ete'e riho ḡauḡa eda'uma madaḡa
(Mataio 24:15-28, Luka 21:20-24)*

¹⁴ Rehano sausauze'ete'e riho ḡauḡa ani, ane'a mene eda'uma haba'ano eda'uma. E'e horono'idene, Me'ode'ete'e vazeḡa edero'i! Iudea haba'ano radiu'ete'e azaḡa haba maḡa u'a ferau onamo'i! ¹⁵ Ne touḡariḡano ahi'a ohone'ete'e vazeḡani'e bare ovoadu, ne mene diuḡi'uma, ane tohe mouga veize. Rehano fera'uma. ¹⁶ Mebao gaue'ete'e vazeḡani'e, ane dabua mouga veize mene bari'uma. Rehano fera'uma. ¹⁷ E'e madaḡano, ahi'eta roḡaeḡa zuni, nune hina ene guraḡa ḡubuze'ete'e roḡaeḡa, ze'e vetuḡaḡa. Feranoga mene idaḡa. ¹⁸ Irugu madaḡano, e'e madaḡani'a mene fureranoga veize kurano'i! ¹⁹ Mazaḡa e'e madaḡano vaze nidu'a aduga hidi'uma. Badi'a ani'a ḡadaheḡano ḡau nidu'a haḡairote'eano'o onao izidi, 'ahiguḡa haḡaiḡa mene fureraro. Vehu'u zuni 'ahiguḡa mene bare furera'uma. ²⁰ Zuhi'a Boro ani'a, e'e madaḡa mene futufine, vaze tiba zuni mene

ḡabode radi'uma. Rehamo ane'a mae tirote'e azaḡa* u'ano, e'e madaḡa futufi'uma reiro.

²¹ Ebu vase 'ahogani'a zina'a, 'Ḡiano'i, Keriso'e 'ahi e'e!' ga 'Omo 'e'e!' rae zo'idene, e'e ḡoe'a ago mae ḡihino'i. ²² Mazaḡa ḡuriro Kerisoḡa zuni ḡuriro peroveta azaḡa furera'uma. Ebu Badi'a'a rae tirote'e azaḡa tutuze so'ozihi radu haḡai nu badeḡa boro bagaḡa zu zaguzaga'uma haḡaiḡa haḡai'uma. ²³ E'ano'o zae'a bare dugute to'i! Haḡai nidu'a, ane'a ize, izema fureranogano, zae veize rae furene'ohe.'

Vaze Ubugani'a ovai'uma

(Mataio 24:29-31, Luka 21:25-28)

²⁴ Ebu aduga hidi'uma madaḡa hauḡine, e'e madaḡano mada'e uzabora'uma. Bato'e mene agara'uma. ²⁵ Buzuva'e adureono'o rururu bua'uma. Ebu adure ḡiane'ete'e gigi'aḡani'e haghaghari'uma. ²⁶ Ebu e'e madaḡano eḡe, Vaze Ubugani'a ḡoze zamaḡano ovai'uma. Gigi'a inaraḡa boro zuni agaḡa manoḡa madu ovai'uma. Ebu vase vase'a e'e horoni'uma. ²⁷ Ebu hena eḡe'a tuḡure viga tuḡuzi'uma. Ebu haba nidu'anono'o, Badi'a'a rae tirote'e azaḡa nu'ozi'uma. Haba ḡonaganono'o haba ḡonaga azaḡa nu'ozi'uma.

Madaḡa hanite'ete'e edero'i!

(Mataio 24:32-35, Luka 21:29-33)

²⁸ Figi ireḡa mazao nagini'a fureru'ete'e ḡianadu, edero'i. Ezagani'a butiru itadu rouḡani'a udufa'oga horonetene irugu madaḡa haniteha rae edere'ohe. ²⁹ E'e teige 'ahiguḡani'a fureru'ete'e horonine'e, eḡe, Vaze Ubugani'a

adureono'o bare ovaite'e edero'i. ³⁰ Hubehune zi'ohe. Izidi radiu'ete'e azağa mene hauği'uma, onamo 'ahiguğaguğa nidu'a furera'uma. ³¹ Adure zu raha'e hauği'uma. U ege goere'e radiu tuğutuğu.

*Guhıu rado'i!
(Mataio 24:36-44)*

³² Rehano nani'a 'ahiguğani'a furera'uma, emege nidu'a ağu'a. Adureo radiu'ete'e aneruğa zuni ağu'a. Badi'a Ubuga zuni ağu'a. U ege Mama da'o edeğa. ³³ Zae'a dugute to'i! Ğiane rado'i! Mazağa za ağu'a, e'e madağa nani'a onai'uma. ³⁴ A'e, vase'a ane ne modadu, oname'ete'e heuğa. Ani'a igune'ete'e madağano, ane tuğure azağa mazao, gau tiba tiba zini'uma. Ebu ibiheta ğiane'ete'e vaseğa nina'a, "Ehamu rado'i!" re'uma. ³⁵ E'ano'o fairu ğiano'i! Mazağa za ağu'a ne zuhi'ağa nani'a bare onai'uma. Ğorava ohe'ano ga, ohere nemanema ga, irara moneo ga, ohereda'o, za ağu'a. ³⁶ Ani'e, za ağu'a madağano, bare onai'uma. Ebu zae'a baze'enogano hanizine, nougi'uma? ³⁷ Ege'a zae zi'ete'e goe'a'e, vase nidu'a zuni zi'ohe: Ğiane rado'i!

14

*Iesu ma'uma ibiğa vağiro
(Mataio 26:1-5, Luka 22:1-2, Ioane 11:45-53)*

¹ 'Ahi madağa'e, Pasika muğa* zuni | iisiti | r o'o'a | iberedi | rğa au'ete'e muğa madağa*, mada aheu izema mougano. Badi'a ğahunohau'ete'e neğa zuhi'ağa boro boro, zuni

Mose goro gōe'a ihoze'ete'e azaḡa, ze 'u'uru monede, Iesu obone teadu, manoga ibiḡa vaḡiro. ² Mazaḡa ze raena'a, 'Pasika muiḡa madaḡano mene haḡai'uma. Hena vase ḡuḡuvaḡani'a utitofi'uma.'

*Roḡae 'ahogani'a dehoru Iesu rana beu'iro
(Mataio 26:6-13, Ioane 12:1-8)*

³ Iesu ani'e Betania neḡano, Simona, ibite lefera'a meirote'e vazeḡa ne zamaḡano radiro. Ze ehore ogau'enogano, roḡae 'ahogani'a botoroḡeta diuḡiro. Botoro hadi niḡa Alabasita*, zamaḡano'e dehoru, niḡa Narudo, naeḡa'e'e boro, e'e varadadu, Iesu vadini rana ovoe beu'iro. ⁴ Rehano vase nu de'ea bone maḡunadu, ḡadititina'a, 'Nagini u'anono'o dehoru manoga mode tauḡe'ohe? ⁵ A'e hoitifone, kina sinahu uḡidu (300) vitinifo. E'e |imoni|rḡa'e toheḡa o'o'a azaḡa zinifo.' 'Ouge rae roniro.

⁶ Rehano Iesu'a raena'a, 'Ago gararo'! Nougaduni ani aduga hau'ohe? Ani'e haḡai manoga eḡe mazao haḡaeha. ⁷ Mazaḡa tohe o'o'a azaḡani'e, zae teite iḡaiḡa radiu'ohe. Vesu'u za faizine, idaḡa. U e'e zae teite iḡaiḡa mene radi'uma. ⁸ Ani'e ane edeḡa haḡaiḡa haḡaeha. E ize mene gurogano, ani'e, dehoru eḡe ahirio ibite be'uneha, vesu'u eḡe ahiri guroga veize. ⁹ E hubehune zi'ohe. Haba nidu'a zamaḡano no'e haba'ano Badi'a hari manoga haramine, ani'a haḡaate'e haḡaiḡa hariḡa re'uma, ane zamaroga veize.

*Iuda Isakariota'a Iesu revoharo
(Mataio 26:14-16, Luka 22:3-6)*

¹⁰ Iuda Isakariota, Iesu mazaono'o edegā ma'ete'e vazegā 'ahoga, Badi'a ġahunohau'ete'e neġa zuhi'aġa boro boro vaġe onamiro, Iesu revohanoga veize. ¹¹ Ze e'e ġoe'a igirotene, matu'e rudaro. Ebu ' | iMoni | r ġani'uma' rae niro. Iuda ani, Iesu revoha'uma madaġa manogā vaġiro.

Pasika muiġa haġae tiro

(Mataio 26:17-19, Luka 22:7-13)

¹² | iIsiti | r o'o'a | iberedi | rġa au'ete'e muiġa madaġa ibi'ano, a'e Pasika zamarifine, dibu'o mamoeġa ubuga mau'ete'e madaġa, Iesu tahi'a tahi'a'a, Iesu ġadiniro. 'No'e onamadu, ġae veize Pasika ogomuġa haġae ti'uma?'

¹³ Ane tahi'a aheu tuġuze'ena'a, 'ahige rae ziro. 'Ierusalem a neġa ito'i! Ohoze 'ahogani'a vu ġoġoreġa ġudu'oga horoni'uma. Ebu ani ġaruna hegoto'i! ¹⁴ Ane'a diuġi'uma neġano, e'e neġa vazegā ġoreno'i. "Ihore vazegā 'ahige ra'ohe. Eġe'a, eġe tahi'a tahi'a teite, Pasika muiġa a'uma neġa zamaġa'e, nou'e'e?" ¹⁵ Ani'a hitanao ne boro zamaġa 'ahoga ihozi'uma. Ane'a eġe Pasika muiġa veize, ne zamaġa ruhine teate'e horoni'uma. De'ea haġae to'i.' ¹⁶ Ani anine iġunadu, ne boro itiro. Ebu Iesu'a zirote'e horoniro. Ze Pasika muiġa ruhine tiro.

Iuda'a Iesu revoha'uma hariġa ibite ziro

(Mataio 26:20-25, Luka 22:22-23, Ioane 13:21-30)

¹⁷ Ġoravararotene, Iesu ani, ane tahi'a tahi'a gaubanana aheu fare teite onairo. ¹⁸ Ze ehore ogarote'e zamaġano, Iesu'a 'ahige rae ziro. 'E

hubehune zi'ohe. Za 'ahogani'a revoni'uma. Ani, eġe teite idaġa ogau'ete'e vazegā.' ¹⁹ Ze zamaze adudaro, ebu ane ane'a, 'E mene hehe?' rae niro.

²⁰ Iesu'a naenaezi'ena'a, 'A'e zae 'ahoga, gaubanana aheu fare zamaġano, |iberedi|r eġe teite idaġa siuvao 'u'une au'ete'e vazegā. ²¹ Eġe, Vaze Ubugani'e, buka zaġoġa zamaġano tirote'e idaġano onami'uma. Rehano, eġe, Vaze Ubuga revoni'uma vazegā'e, fase vetuġaġa! Ani'e mene furerafone, manoġa.'

*Zuhi'a ane mui ġonaga au tiburaro
(Mataio 26:26-30, Luka 22:14-20)*

²² Ze ogarote'e zamaġano, Iesu'a |iberedi|r madu, Badi'a umiuro. Ebu |iberedi|r vahegaduni, ġahugiro. Ebu raena'a, 'Madu, ano'i. 'Adi eġe ahiri.'

²³ Hena |ivaini|r vuġa bioġa 'ahoga meiro. Badi'a mazao matu'ohanadu, ziniro. Ebu ze bio tibanono'o tahi tahe gagiro. ²⁴ Ebu Iesu'a ziro. "Adi eġe ru. Vaze ġehaġa u'ano be'ute'ohe. Eġe ru hina Goro Iziga ti'ohe. ²⁵ E hubehune zi'ohe. E |ivaini|r vuġa mene bare gagi'uma, onamo Badi'a'a ibitohau'ete'e haba'anobu'u iziga gagi'uma.'

²⁶ Ebu ze badahadu, Olive maġa buau onamiro.

*Iesu'a Petero niro. 'Ġa'a eġe o'ohi'uma'
(Mataio 26:31-35, Luka 22:31-34, Ioane 13:36-38)*

²⁷ Iesu'a ane tahi'a tahi'a zina'a, 'ahige reiro. 'Zae nidu'a muhihe fera'uma. Mazaġa buka zaġoġa zamaġano 'ahige tiro.

“Badi'a'a mamoe ġiane'ete'e vazegā mau runi'uma. Ebu mamoe'e ferau ġouri'uma.”

²⁸ Rehano e rudanadu, runeono'o bare ġabode iġuni'uma. E'e enogano, e ibite Galilea ona'uma, ebu zae teite hidi'uma.'

²⁹ Petero'a raena'a, 'Vaze nidu'a muhi'e fera'uma, rehano e'e mene fera'uma.' ³⁰ Iesu'a Petero niro. 'E hubehune ġa'ohe. Izidi ohere kokoroku'a ġae aheu ize, izema uganogano, ġa'e ġae uġidu eġe o'ohi'uma.' ³¹ Rehano Petero ani ġoere ġiharo. 'Nagini'a eġe mazao fureraune, e ġae teite ruda'uma madaġano zuni, e'e ġa mene rae o'o'i'uma.' Ane tahi'a nidu'a 'ouge reiro.

*Iesu Getesemane haba'ano kuraro
(Mataio 26:36-46, Luka 22:39-46)*

³² Iesu ebu ane tahi'a tahi'ani'a, Getesemane haba'a onairo. Ebu Iesu'a tahi'aġa zina'a, 'ahige reiro. 'E kurau'e bobo, 'aha geno ehore rado'il'

³³ Ebu Petero, Iakobo ebu Ioane, zeġe uġidu zamaze onamiro. Onamirotene, Iesu ani zamaġa ufeta riharo, zuni zamaġa adudaro. ³⁴ Ebu 'ahige rae ziro. 'E'e zamahe are rudau'ohe. 'Adao radadu, zae'a zae bare duguzo'il'

³⁵ Hena tahiġa mo bade onamiro. Ebu rahao ġuġuradu, kuraro, raena'a, 'Idaġa ro'idene, mada aduga 'adi mae vaġino'il' ³⁶ Ebu 'ahige reiro. 'Eġe Mama, ġa gau nidu'a haġaoga edeġa. Eġe mazaono'o bio 'adi, gau aduga 'adi mae vaġino'il' Rehano mene eġe ura. A'e ġae ura da'o haġao'il'

³⁷ Hena baradu, ane tahi'a uġidu baze'enogano, horoziro. Ebu Petero nina'a,

'ahige reiro. 'Simona, ḡa baze'ehehe? Mada tiba (1 hour) zu dugu'ogani mene idaranahehe?

³⁸ Dugute to'i ebu kurano'i, so'oso'o ḡoe'a mene egaduni, haḡai sau'a mene haḡaifine! Zamaze'e hubehune urate'e rehano, ahirize'e zorere'ohe.'

³⁹ Ebu ani bare onamaduni, ibite kurarote'e teige kuraro. ⁴⁰ Hena ani'a bare onaadu, zeḡe uḡidu baze'enogano horoziro. Mazaḡa ubu-maze'a ufeta anoziro. Ze'e aḡu'a nounge nounge Iesu naenaeni'uma.

⁴¹ Iesu'a bare onamadu, kuranadu, ḡae uḡiduḡano bare onairo. Ebu 'ahige rae ziro. 'Za ize baze'ehehe, ebu ahirize ohone'ehehe? E'e da'o. Madaḡa 'ai onaeha. Ḡiano'i! Eḡe, Vaze Ubugani'e, vaze sau'a sau'ani'a me'uma.

⁴² Iḡuno'i! Eme haoze onamihi! Ḡiano'i! Revoni'ete'e vazēḡa 'ai onaeha.'

Iesu obone tiro

(Mataio 26:47-56, Luka 22:47-53, Ioane 18:3-12)

⁴³ Iesu ani ize ḡoere'ete'e zamaḡano, Iuda, gaubanana aheu fare (12) vazēḡa 'ahogani'a onairo. Vaze ḡehaḡa zuni kari ebu somori boro madu, ane teite onairo. Ze'e Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa boro boro zuni, Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa ebu, vaze boro boro'a, tuḡuziro. ⁴⁴ Reva vazēḡani'a, ane'a haḡai'uma gaḡa ibite ihoziro, raena'a, 'Eḡe'a hidadu, fura'inite'e vazēḡani'e, ei'e'e. Obone to'i, ebu faine zamahu onamo'i.'

⁴⁵ Iuda'a feurirotene, Iesu vaḡe onamiro. Ebu 'Ihore vazēḡa boro!' rae nina'a, fura'iniro.

⁴⁶ Ebu ze'a Iesu evo'ano obone tiro. ⁴⁷ Ane teite

edau radirote'e vazegā 'ahogani'a, kariḡa ahase bunadu, Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a tuḡure vazegā agatinirotene, teḡaḡa vari'e buniro. ⁴⁸ Iesu'a zina'a, 'ahige reiro. 'Za'e, ḡonore vazegā obone ti'ete'e teige, kari ebu somori boro madu, eḡe obohe touga veize on-aahehe? ⁴⁹ Mada nidu'a e'e zae teite Badi'a ḡahunohau'ete'e Neḡa zamaḡano ihozido. E'e zamaḡano za'e mene obohe tido. Rehano 'adi'e buka zaḡoḡa zamaḡano tirote'e furera'uma haḡaiḡa.'

⁵⁰ Ebu tahi'aḡa nidu'a ani muhine feraro.

⁵¹ Ohoze tahi'aḡa 'ahogani'e, Iesu ḡarunao hegotiro. Ani'e ahi'a isoḡa, rehano dabua afa'a vidaro. Iesu obone tirote'e azaḡani'a, ane zuni obone tihi reirotene, ⁵² dabuaḡa da'o meiro. Ane huga'e firina feraro.

Iudea zuhi'aḡa nidu'a nu'orarote'e nemaḡano Iesu'a edaro

(Mataio 26:57-68, Luka 22:54-55, 22:63-71, Ioane 18:13-14, 18:19-24)

⁵³ Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a* u'a, Iesu zamahu onamiro. Ebu Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa boro boro, zuni vase boro boro, ebu Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa nidu'a nu'oraro. ⁵⁴ Petero ani'e, Iesu hegohegote onamiro. Ebu Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a ḡabiri zamaḡano diuḡiro. Ani, ne e'ea gaue'ete'e azaḡa teite ehoradu, ireo idiro.

⁵⁵ Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa boro boro, zuni Iudea kanisoro azaḡa* nidu'a, Iesu matite'e veize, nouge nouge kotai'uma ḡoe'a

vaḡiro, rehano mene horoniro. ⁵⁶ Mazaḡa vaze ḡehaḡani'a Iesu ḡuriro hariḡa rae fureniro 'ahine, ḡoereze mene tiba.

⁵⁷ Ebu vaze nu'e iḡunadu, Iesu ḡuriro hariḡa 'ahige rae fureniro. ⁵⁸ 'Eme'e ani'a 'ahige reirote'e iḡiro. "E'e Kuru Neḡa Zaḡoḡa* 'adi, vaze'a haḡairote'e ḡauḡa fahadu, mada uḡidu zamaḡano, Badi'a ne 'ahoga, vaze'a mene haḡai'uma ḡauḡa, ohoni'uma." ' ⁵⁹ Rehano e'e hariḡa zuni mene idararo.

⁶⁰ Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a'a, zeḡe zamao iḡunadu, Iesu ḡadiniro. 'Ahige reiro. 'Ḡa mene naenaezi'ehehe? Vaze vaze 'aha'a ḡoere aduga ḡae rana ti'eta'a'e, ḡa nounge re'uma?"

⁶¹ Rehano Iesu ani'e sifu radiro, mene nae-naeniro. Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a'a bare ḡadiniro. 'Ahige reiro. 'Ḡa Keriso, emeḡe'a mae ḡihine'ete'e vazega ubuga hehe?' ⁶² Iesu'a naenaeni'ena'a, 'ahige reiro. 'O'e, e'e Keriso. Za'e eḡe, Vaze Ubugani'a, Badi'a gigi'eta eda'e moneo, ehorite'ea horohi'uma. Ebu adure ḡoze zamaḡano ovaite'ea horohi'uma.'

⁶³ Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa ḡihi'a'a dabuaḡa obonadu, zigi*ro. Ebu 'ahige reiro. 'Ei'e'e. Ani matite'e veize mazaḡa mene vaḡi'uma. ⁶⁴ Badi'a ni sausaune'ete'e ḡoe'a za egeha. Za nounge zamare'ohe?" Zeḡe nidu'a ani maune, manoḡa rae reiro.

* **14:63** 'Adi'e Badi'a niḡa sausaune'ete'e ḡoe'a u'ano, Iuda azaḡa haḡae furenidote'e haḡaiḡa.

⁶⁵ Ebu vase nu'e so'abide vaniro. Ebu hena ubumağa aute 'uadu, bouniro. Ebu 'ahige reiro. 'Ġa'e peroveta vaseğa! Ro'i! Iniu'a bou'eha?' Ebu tuğure vaseğa nu'a hena fa'oniro.

Petero'a Iesu o'oniro

(Mataio 26:69-75, Luka 22:56-62, Ioane 18:15-18, 18:25-27)

⁶⁶ Petero ani'a ne 'u'uğano radirotene, Badi'a ġahunohau'ete'e neğa zuhi'ağa ġihi'a veize gaue'ete'e roğae tahi'ağa 'ahogani'a onairo.

⁶⁷ Ani Petero'a ireo idirote'e horonirotene, ane ġiane runiro. Ebu 'ahige rae niro. 'Ġae zuni Iesu, Nazareta ne vaseğa teite radiudo.' ⁶⁸ Rehano Petero ani e'e ġoe'a o'oniro, raena'a, 'Ġae'a nagini ra'eta'a'e, e'e ağu'a. E mene zamare'ohe.' Ebu buau'ete'e ġabiriğa ibihetağa u'a onamiro. Ebu kokoroku'a ugaro.

⁶⁹ Roğae tahi'ağa ani horonadu, ani uhiğano edarote'e azağa bare zina'a, 'ahige reiro. 'Vaze 'adi'e Iesu mazaono'o edeğa ma'ete'e vaseğa 'ahoga.' ⁷⁰ Rehano Petero'a bare rae o'oniro.

Vesu'u ani uhiğano edarote'e azağa, bare Petero nina'a, 'ahige reiro. 'Hubehune ġa'e ane vase 'ahoga. Mazağa ġae zuni Galilea vaseğa.'

⁷¹ Rehano Petero ani, ġoere huga ġoe'a hina rae fureniro. Ebu hubehune raena'a, 'ahige reiro. 'Ġa'a ra'ete'e ohozeğa a'a'e, e ağu'a.'

⁷² Ebu hena kokoroku'a bare ugaro. Ebu Petero'e Iesu'a 'ahige nirote'e ġoe'a zamariro. 'Kokoroku'a ġae aheu izema uganogano, ġa'e ġae uğidu eġe o'ohi'uma.' E'e zamarirotene, ani niau rudaro.

15

Pirato'a Iesu ġadiniro

(Mataio 27:1-2, 27:11-14, Luka 23:1-5)

¹ Oheredao uzeuze, Badi'a ġahunohau'ete'e neġa zuhi'aġa boro boro'a, vase boro boro, ebu Mose goro ġoe'a ihoze'ete'e azaġa, kanisoro azaġa nidu'a teite ġo'aniro. Ebu Iesu utadu, tutune onamiro. Roma gavana*, Iudea haba'a ġiane'ete'e vaseġa, niġa Pirato, ani evora ri'iniro. ² Pirato'a ġadiniro. 'Ġa'e Iuda azaġa zuhi'aġahehe?' Iesu'a naenaenina'a, 'Ġae'a e'e ra'ete'e.' ³ Badi'a ġahunohau'ete'e neġa zuhi'aġa boro boro'a ġoere aduga aduga ġehaġa ani rana ġoeriro. ⁴ Pirato'a hena bare ġadiniro. 'Ġa mene naenaenzi'ehehe? Ġiano'i, ġoere aduga aduga ġehaġa ġae rana ġoere'ete'e!' ⁵ Rehano Iesu ani mene bare ġoeriro. E'ebone Pirato ani doudiro.

Pirato'a Iesu satauronoga veize tuġuniro

(Mataio 27:15-26, Luka 23:13-25, Ioane 18:39—19:16)

⁶ Pasika muiġa madaġano iġaiġa, Iudea azaġani'a umidirote'e idunaġano, ġutaudote'e vaseġa 'ahoga tuġune bunido. ⁷ E'e madaġano ġu'a neġano ġutarote'e azaġa teite vase 'ahoga niġa Barabasi'a radiudo. Ani'e utitirote'e zamaġano vase 'ahoga marote'e vaseġa. ⁸ Vaze ġuġuvaġani'a Pirato vaġe onairote'ea, uminiro, ane'a iġaiġa haġaidote'e haġaiġa haġaoga. ⁹ Pirato'a ġadiziro, raena'a, 'Za'e zae veize Iuda azaġa zuhi'aġa 'omo tuġune bunoga urate'ehehe?' ¹⁰ Mazaġa Pirato ani edeġa, Badi'a ġahunohau'ete'e neġa zuhi'aġa boro boro'a

ane evora Iesu ri'inirota'a'e, zeḡe'a ahiahiniro 'ahine. ¹¹ Rehano Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa boro boro'a Barabasi tuḡune bunoga rae, vase ḡuḡuvaḡa ḡunuḡano inare ḡoeriro. ¹² Ebu Pirato'a hena bare ḡadiziro. 'Tena, zae'a Iuda azaḡa zuhi'aḡa rae hune'eta'a'e nougi'uma?' ¹³ Ze naenaeni houna'iro, raena'a, 'Sataurono'i!' ¹⁴ Pirato'a hena ḡadiziro. 'Nouga 'ahi? Ani nagini haḡai sau'a haḡairo?' Rehano ze bare bare houna'ena'a, 'Sataurono'i!' reiro. ¹⁵ E'ano'o Pirato ani, vase ḡuḡuvaḡa zama'a ehoroga rae, Barabasi tuḡune buniro. Ebu Iesu ani, Pirato ḡoere idunaḡano masinadu, sataurona veize tuḡuniro.

Uti azaḡa Iesu ḡirihoharo

(Mataio 27:27-31, Ioane 19:2-3)

¹⁶ Uti azaḡani'a Iesu gavana ne zamaḡa tutune onamiro. Ebu ze'a nabudize nidu'a huze nu'oziro. ¹⁷ Ebu dabua kanaḡa vidoharo. Vadigano'e ire renoga mae ḡuadu, ovoe redoharo, zuhi'a rouga raduni. ¹⁸ Ebu 'evore ḡihine'ena'a, 'ahige reiro. 'Iuda azaḡa zuhi'aḡa o! Mada manoḡa!' ¹⁹ Gubu hina vadigano bouniro, ebu so'abide vaniro, ebu obena hina tuḡadu, so'one kuraro. Zeḡe nidu'a tibutibe 'ouge haḡairo. ²⁰ Ebu ḡirihohau hauḡirotene, dabua kanaḡa fuhi'ohanadu, ane dabua hina bare vidoharo. Ebu satauronoga rae, tutune buniro.

Iesu satauroniro

(Mataio 27:32-44, Luka 23:26-43, Ioane 19:17-27)

²¹ Kurune ne vazegā, niḡa Simona'a guni'a neḡanono'o onairo. Ani'e Alesana ebu Rufo moze. Ebu uti azaḡani'a tuḡutuḡuniro, Iesu satauro odohoga veize. ²² Ebu Iesu tutune onamiro, habaniḡa Gologota. E'e ḡoe'a hugani'e 'Vadini isiga haba'a'. ²³ Murava niḡa muro*, e'e teite tibune be'unirote'e |ivaini|r vuḡa Iesu haro, ane ahiri'a mene ufeta giginoga veize. Rehano mene gagi-ro. ²⁴ Ebu Iesu satauroniro. Iesu dabua nidu'a'e hadi arahohanadu, iniu'a me'uma radu, ḡahugotitiro. ²⁵ Ani satauronirota'a'e, oherebau mone mada fu'o ḡazaḡa (9am) zamaḡano. ²⁶ Nagini u'ano satauronirote'e ḡoe'a'e 'ahige tiro. 'IUDA AZAGA ZUHI'AḠA' ²⁷ Gonore azaḡa aheu ane teite idaḡa satauroziro, 'ahoga ane eda'e moneo, ebu 'ahoga ane kauri moneo. ²⁸ A'e buka zaḡoḡa zamaḡano tirote'e ḡoe'ani'a fureraro. 'Ahige reiro. 'Ani'e haḡae tauḡi tauḡe'ete'e azaḡa teite tibune me'odiro.'

²⁹ Uhiḡano vitau onamirote'e azaḡani'a, vadinize mirune'ena'a, roniro. 'Ahige reiro. 'Uuu! Ḡa Kuru Neḡa Zaḡoḡa fahadu, mada uḡidu zamaḡano ohoni'uma reirote'e vazegā! ³⁰ Satauroono'o buanadu, ḡae'a ḡae bare ḡabo'o'i! ³¹ Badi'a ḡahunohau'ete'e neḡa zuhi'aḡa boro boro'a, Mose goro ḡoe'a ihoze'ete'e azaḡa teite Iesu ḡirihohau'ena'a, ḡoretitiro. 'Ahige reiro. 'Ani vase ḡabozido. Rehano ani'a ane bare mene ḡabone'ohe. ³² Keriso, Isaraela azaḡa zuhi'aḡa, satauroono'o buano'i, emeḡe'a ḡia'adu, ḡae mazao fioga veize.' Ane teite idaḡa sataurozirote'e azaḡa zuni ḡoere

sau'a hina roniro.

Iesu'a rudaro
(Mataio 27:45-56, Luka 23:44-49, Ioane 19:28-30)

³³ Madai madağa (12am) reirotene, haba nidu'a uzaboraro, onamo ġorava madağa uġidu (3pm) meiro. ³⁴ Ġorava madağa uġidu (3pm) meirotene, Iesu'a ġihau huario. 'Eloi, Eloi, lama sabatani?' Ġoere e'e hugani'e, 'Eġe Badi'a, eġe Badi'a, ġa nougadu ġiahe modeha?' ³⁵ Satauro uhiġano edarote'e azaġa nu, e'e igirotene, 'ahige reiro. 'Ġiano'i! Ani Elia hune'ohe.' ³⁶ Vaze 'ahogani'a dure onaadu, vari maġa fu'ure'ete'e heuġa 'uruġa, |ivaini|r vuġa ġiġi'a zamaġano taradu, gubu somoġano autiro. Ebu Iesu ġohani haro, gagoga veize. Ebu 'ahige reiro. 'Guhiano'i, nugo ġianihi, Elia'a ovaadu, mae buni'uma ga mene.' ³⁷ Iesu ani ġihau huario. Ebu iriga re'adu, rudaro. ³⁸ Ebu e'e zamaġano, Kuru Neġa Zaġoġa 'ue'ete'e dabuaġa hitanaono'o zigau 'a'adu ovoiro, ebu aheu reiro. ³⁹ Uti vazega boro 'ahogani'a, Iesu satauro zamao edanadu, ġiane radiro. Ani'a Iesu'a 'ouge rudarote'e horonirotene, 'ahige reiro. 'Hubehune vase 'adi'e Badi'a Ubuga.'

⁴⁰ Roġae nu zuni mono'o edanadu, ġianiro. Zeġe bo'aġano'e, Maria, ani Magadala neġa roġaeġa; zuni Maria, ani Iakobo zuhu'a zu Iosefa vi'ze; ebu roġae 'ahoga, niġa Salome. ⁴¹ Ze'e, Iesu'a Galilea haba'ano radirote'e madaġano, ane teite onamiro, ebu tuġureġa egoharote'e roġaeġa. Ebu Iesu teite Ierusalem a neġa erirote'e roġaeġa ġehaġa zuni e'ea.

Iesu hadi iduḡa zamaḡano tiro
(*Mataio 27:57-61, Luka 23:50-56, Ioane 19:38-42*)

⁴² Ġoravararo. A'e Bana Madaḡa izema mougano, ogomu haḡae ti'ete'e madaḡano, ⁴³ Iosefa, Arimatea ne vazēḡa, Iudea kanisoro vase boro 'ahoga, ani zuni Badi'a'a ibitoha'uma madaḡa guhinirote'e vazēḡa. Ani Pirato vaḡe onamoga mene riharo. Ani onamadu, Iesu ahiri umidiro. ⁴⁴ Pirato ani, Iesu'a hube rudana ga mene rae zamariro. Uti vazēḡa boro 'ahoga hunadu, Iesu'a hube rudana ga mene rae ḡadiniro. ⁴⁵ Ani mazaono'o Iesu'a rudarote'e igirotene, Iosefa tuḡuniro, Iesu ahiri mougaveize. ⁴⁶ Iosefa ani, dabua 'uruḡa manōḡa hoitiro. Iesu sa-tauroono'o mae bunadu, dabua hina 'umiro. Ebu hadi iduḡa zamaḡano tiro. E'e iduḡa'e vatava hu'irote'e iduḡa. Ebu hadi boro hina idu ibihetaḡa kiune 'uiro. ⁴⁷ Maria, Magadala ne roḡaeḡa, zuni Maria, Iosefa vi'a, anianine Iesu tirote'e haba'a ḡiane radiro.

16

Iesu'a bare ḡabode iḡuniro

¹ Bana Madaḡa madaḡa hauḡirotene, Maria, ani Magadala neḡa roḡaeḡa, zu Maria, ani Iakobo vi'a, ebu roḡae 'ahoga, niḡa Salome, zeḡe uḡiduni murava hohoḡa manōḡa hoitiro, Iesu ahiri zauhohanoga veize. ² Fura madaḡano, irarirotene, ze'e idu haba'a onamiro. ³ Zeḡe da'o neneḡaniro, raena'a, 'Iniu'a idu 'uoga hadiḡa 'omo kiune vaḡinofi'uma?' ⁴ Ebuni ze'a dude

iḡunirotene, hadi'e avo'ao kiune touga horoniro. Hadiḡa'e boro bagaḡa. ⁵ Zeḡe huga idu haba'a zamaḡa diuḡirotene, ene maraḡaḡa 'ahogani'a, eda'e moneo ehorirote'e horoniro. Dabuāḡani'e 'uruḡa bagaḡa zuni faḡa bagaḡa. Roḡae uḡidu ai vineze de'oriro. ⁶ Rehano ani'a ziro, raena'a, 'Ago rihano'i! Za'e Iesu, Nazareta neḡa vazēḡa, satauronirote'e vazēḡa vaḡe'ohe. Ani ai ḡabode iḡuneha. Ani 'adao o'o'a. Ane ahi'a tirote'e iḡu'a ḡiano'i! ⁷ Ai onamo'i! Iesu tahi'a tahi'a ebu Petero zo'i! 'Ahige rae zo'i, "Iesu'a ibite Galilea onami'uma. E'eabu'u, ani'a zirote'e idunaḡano, ane teite hidi'uma." ' ⁸ Ebuni zeḡe huga idu haba'anono'o ferau buaro, mazaḡa ahirize rereraro, ebu vineze zuni de'oriro. Ebuni ḡoere 'ahogani zuni vase 'ahoga mene ziro, mazaḡa riharo 'ahi.

Iesu'a Maria, Magadala ne roḡaeḡa mazao fureraro

⁹ Fura madaḡano, oherebau uzeuze, Iesu ani ḡabode iḡuniro, ebuni Maria, Magadala ne roḡaeḡa, ani mazao ibite fureraro. Ani'e vine sau'a fu'o tu aheu fare (7) ane mazaono'o hegoze buzirote'e roḡaeḡa. ¹⁰ Ani onamadu, Iesu teite radiudote'e azaḡa, zeḡe zamaze are'ena'a, niarote'e zizugano ziro. ¹¹ Ze'e, Iesu ai ru-neono'o bare gabode iḡunirote'e, zuni Maria'a ani horonirote'e hariḡa igiro. Rehano ani ḡoere mene mae ḡihiniro.

Iesu'a ane mazaono'o edeḡa ma'ete'e vazēḡa aheu mazao fureraro

¹² Vesu'u ani anine Ierusalema ne guni'ağa on-amirotene, Iesu'a zeğe zamao fureraro, rehano irağa'e nufiro. ¹³ Ani anine baradu, nabudize ziro, rehano zeğe ġoere mene mae ġihiniro.

Iesu'a ane tahi'a tahi'a tuğuziro

¹⁴ Hena mada 'ahogano, Iesu tahi'a gaubanana tiba fare (11) ze'a ogaudote'e zamağano, Iesu'a zeğe mazao fureraro. Ebuni ta'iro zini ġoreziro, vase ġoere rae mode'ete'e u'ano, zuni zeğe'a fefene'ete'e u'ano. Mazağa ani'a ġabode iğunirote'ea horonirote'e azağa ġoere'e mene mae ġihiniro. ¹⁵ Ani'a ziro, raena'a, 'Haba nidu'a onamo'i! Hari manoga, vase nidu'a mazao haramo'i! ¹⁶ Haramo mae ġihini'uma zuni batizoni'uma vazegani'e, Badi'a'a ġaboni'uma. U mene mae ġihini'uma vazegani'e, Badi'a kota boro madağano, ibiğani'a tura'uma. ¹⁷ Haramo mae ġihini'uma azağani'e hağai nu badeğa 'adi hağai'uma: vine sau'a ege niğano hegoze buzi'uma, ago izigano ġoeri'uma, ¹⁸ mohe sau'a mae ġihini'uma, rune muravağa gagi'uma, rehano mene sausauzi'uma, 'evoreze ugi azağa ragano ti'uma, ebu manori'uma.'

Iesu'a adure itiro

¹⁹ Zuhi'a Iesu'a ġoreze hauğirotene, Badi'a'a ani adure ġoha, mae ġihine itiro. Ebu Badi'a eda'e moneo ehoriro. ²⁰ Ze ai onamadu, haba nidu'a zamağano haramiro. Zuhi'a Boro zuni zeğe teite gaue tiburaudo, ebuni gigi'a inarağa hağae'ete'e hağaiga hina zeğe ġoere idaneete.

Uare Bible
Portions of the New Testament in the Uare language
of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Uare long Niugini

Copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Uare

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

 You include the above copyright and source information.

 You do not sell this work for a profit.

 You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 30 Nov 2021

c398f744-e34b-525a-a9fe-d04e84ab7b13